PG 5021
.5
.C33

1832

THE LIBRARY OF CONGRESS

107-281

51.

Čech.

OD

W. FRANTY A S. TOMJČKA.

57.

1 8 3 2.

Čech, stránka 21.

Jos. Mrňák reys. a rad.

Líbám tebe swatá moge wlasti!

Č E C H.

Zábawnj a poučugjcj ſpis.

W y d á n

o d

W. Franty a S. Tomjčka.

(S obrázkem.)

MĚSTSKÉ MUSEUM

W Praze a w Hradci Králowé.

Pjſmem a nákladem Jana H. Poſpjſſila, činného auda čeſkého národnjho muſeum.

1 8 3 2.

PG5021
.5
C33
1832

LIBRARY OF CONGRESS
JAN - 8 1906

86-168651
EP 34
7-14-86

Thomas Harrach.

(Roku 1147.)

Na horách se geště nerdj den,
Po wšj zemi pokog wládne tichý;
Miladu gen strašný mořj sen,
Z prsau smutné wycházegj zdychy.
Prchagj wšak rychle od nj snowé,
Neb guž hory zlatj čerwánkowé.

A guž spěchá w kwětné lučiny,
Sotwa že gest procitnula ze sna.
Před nj skláněgj se kwětiny,
Kráčjt ona, bohyně co Wesna.
Wegde w hág, kde Toma na nj čeká,
Zahlédnauc geg, chwěge se a leká.

*

„Budiž zdráwa, moge Milado!“
Promluwj k nj garý ginoch, Toma.
„Ač se laučj srdce nerado,
S nectj přece nechci býti doma.
S Wladislawem táhnu w zemi swatau,
Křesťanowi neznabohem wzatau.“

„Nechoď, nechoď, Tomo slawený!
Děsili mě trapnj snowé w noci:
W stežeň dubec český strogený,
Před bauře by plawce chránil mocj;
Diwoká wšak bauře zabauřila,
Český dubec w třjšky roztřjštila.

Nechoď, nechoď, Tomo milený!
Tjmto sněnjm welmi hrozno ge mi;
Český leb sem krwj zbarwený
Widěla tam w palestinské zemi.
Nechoď, Tomo, a slyš hlasu mého,
A nespěchey do zkaženj swého.“

„Sny gen, Milado, tě děsily,
Gež zlj bůžkowé ti wluzowali;
Dobřj činowé gim nemili,
Chtj, by lidé odstrašit se dali.
Nechtěg, Milado, snům wěřit lichým,
Nás gen klamem podwáděgj tichým.“

„Hoře, hoře, kam se poděgu,
Ach, ach! kdy gá žele swého zbudu?
Kamo ubohá gá pospěgu,
Ach, gá darmo na tě čekat budu.
Rychlým krokem spěcháš w cizé krage,
Ó, mně darmo kwésti budau máge.“

„Bohowé-li mohau přispěti,
Swoley, drahá Milado, ge s nebe;
Dal sem čestné slowo knjžeti,
Nechciť u něg zhanobiti sebe.
To wšak geště s mými slowy pogjm,
Že gá w lásce wěčně wěren stogjm.

Ai, gak weselé twé pohledy,
Odkad libé úsměchy se wzaly?" —
„Wěčně wěrná!" „Ano, w posledy
Oba sme si rowné sliby dali." —
Wládyka hned na kůň rychlý wletěw,
Zmizel — guž ho skreywá hustá wětew. —

České, statné wogska spěchagj,
Napřed wůdce Jenrich, w kruté seče;
Bogowné si pjsně zpjwagj:
„Wjtězstwj nám dagj ostré meče."
Chrabrost nese w sobě wogsko, spěge
Do těch kragů, kde se palma chwěge.

Miladě gen swjrá ňádra bol,
Co gj milé, hrůzu gen gj twořj;
Přjšery se gewj kol a kol,
Gedowý čerw růžné ljce mořj.
Ona genom Toma myslj swého,
Toma gen, a nebezpečj geho.

Šerá tma se wůkol rozložj;
Sutky dwanáckrát se přesypaly;
Milada se pohne we loži,
Wstane rychle, a se z hradu wzdálj.
Nenj Milada to, gest to český
Rytjř, chrabrá sjla, w očjch blesky.

Gede tryskem w strašné temnotě,
Bludičky gj w cestu skáčau skokem;
Gede přece w noci slepotě,
Gede za miláčkem smělým krokem.
Wjru magjc ona k lásky moci,
Nehrozj se tmawoplné noci.

Lásky hodný rytjř chwátawě
Gede přes zesnulé wjsky, lesy.
Přigjždj on k družné Morawě,
Z geho očj gemné zářj plesy:
Neb guž rdj se krkonoské hory,
Rannj zář se lege skrze bory.

Eihle, na gegj gak přjlbici
Bjlý kokoš s rannjm wětrem hrage.
Twrdý krunýř sepial djwčici
Mnohocitné ňádra w těsné krage.
Ona rychle gede, chutě spěge
Do těch kragů, kde se palma chwěge.

Slunce na nebeské hladině
Skwěge se a zhljžj w čisté wodě;
Po pokogné morské planině
Klidně plynau k cjli spěšné lodě.
Ony brzo zastawj se w běhu,
Kotwy wrygau do slawného břehu.

Sotwa že se luna docelj,
Táhnau wogska proti wrahu s plesy;
Palmau skrášlegj si náčelj,
Gest to, gakby walily se lesy.
W hustých řadách táhnau proti wrahu,
Zagjmagjc nepřehlednau drahu.

Čechy wede Jenrich po předu,
Za njm táhnau geho statné pluky.
Wládce Konrád táhne k posledu,
Za njm geho mnohočetné hluky.
S Jenrichem gde Harrach, boge chtiwý,
S nimi wládykowé, bogem žiwj.

Nastanau tu krutj bogowé;
Luk se napne, ostrá střela fičj;
Štjty řinčj; giskřj mečowé—
Wřelá krew z ran smertných tokem sičj.
Ten tu s tesákem si směle kráčj,
Onen kyg swůg w krwi wrahů smáčj.

Počne zůřit půtka ljtěgi,
Hněwy klokotagj gako w warách;
Ai, tu za wrahem se hbitěgi
Druhých žene statný rytjř Harrach.
Smertná každá, kterau ránu zadá,
Newidj wšak, že w smert sám už padá.

Wiz, gak giskry z mečů sršegj,
Wrazi se, co wichrem kmeny kácj.
Wiz, gak kolem se naň řjtěgj,
Gakby rozljcenj, diwj draci.
Nelze rytjřowi wrahy zmoci,
On guž widj přjchoz wěčné noci.

Darmo audy, um swůg namahá —
Geště gedna rána — wrah se skolj.
Guž wšak diwý pohan napřahá
Rámě, které rozkolj ho w poli.
Neznámý wšak rytjř se tu skytne,
A smert we swau silnau ocel chytne.

Rozežene diwé pohany
Garobugnau silau na wše strany;
Wjtěz gesti slawně wjtaný,
Wljdně zwe geg Harrach we swé stany.
Neznámý wšak rytjř gako w mraku,
Rychle zmizel z Harrachowých zraků.

Sotwa že se hwězdy žarděly,
Sotwa slunce z rannjch wyšlo mraků,
Ostré střely znowa fičely,
Smert sau fičely až do saumraku.
Křesťané wšak slawně zwjtězili,
Oni palmau sebe owěnčili.

Nenj wšak tu nikde widěti,
Reka Tomy, statna bogownjka.
Žiwě horle, upad w zagetj,
Upad do paut swého ukrutnjka.
Kamenné ho obegmuly stěny,
Smutné tamo wyrážj on steny.

Mluwj k sobě w temnu zawřený:
„Tjmto sněnjm welmi hrozno ge mi;
Český leb sem krwj zbarwený
Widěla tam w palestinské zemi.
Neuzřjm, ach! wěštkyně wjc krásné,
Brzo pozemské mi swětlo zhasne.“

Třikráte guž luna zářila
Na wýchodnj wěčně kwětné krage;
Kdy wšak po čtwerté se bljžila
Ogasniti ony krásné ráge:
Kljče u žaláře zařinčely,
Dwéře na rychlo se otewřely.

W žalář wstaupj krásná Turkyně,
Ku Harrachu dj, gdauc w wážném kroku:
„Geště, rytjři, w té hodině,
Poslechnešli mého genom roku,
W radost obrátjm gá twoge muky:
Wydey knjže s wogskem w naše ruky.“

„Potworné ty hádě gedowé!
Strašliwá ty sani, zhaubná zmige!
Zdagj se twé usta medowé,
A přec gazyk zkázy slowa plyge.
I guž zanech žalář w tuto dobu,
Aneb pozney w pautách mogi zlobu. —

Swatá wlasti, tebe zraditi!
Rozkoši má, nebeská ty slasti!
Tebe, máti drahá, zkaziti,
(Odpusť, odpusť, swatá moge wlasti!)
Zkaziti skrz onu lidskau mdlobu,
Pro delšj gen žiwobytj dobu!!

Neznám twora w tworstwu krutšjho
Toho, který zradj swoge wlasti;
Nenj twora w tworstwu horšjho,
Neb geg widjm swatost nebi krásti.
Pryč, pryč! nechci na tobě swých pásti
Očj, Čech sem, wěren wládci, wlasti!“

„Poslyš reku, gá tě milugu,
Zanech wlast, pogď se mnau w naše krage;
Bohatstwjm tě welkým zdarugu,
Budeš šťastným, hognost we wšem mage.
Pospěš, miláčku můg, w ony krage;
Tamo, owoce kde wzácné zrage.“

„Ó, wy české, milé kraginy,
Wysoké wy hory, praudné řeky,
Ó, wy rozmilé mně háginy,
Hrady, genžto přečkaly ste wěky:
Wás mám nešťastný teď opustiti,
S cizjm kragem sebe zasnaubiti?

Slyš, gak hory semnau mluwěgj
O dáwno guž uplynulém čase,
A gak háge ke mně šuměgj
Sláwu otců w gednozwučném hlase!
A gak řeky hučj, wlny walj,
Gak se krwj dáwných wrahů kalj!

A wy češtj, milj zwukowé,
Nebeský genž twořjte rág we mně!
W city plynau wámi citowé,
Wámi mluwj duch mých otců ke mně.
Wždy, i kdy se hlawa sklonj k meči,
Tu smert pronesu gá českau řečj.“

„Černorauchá na zem spadla noc;
Poslyš, milý reku, hlasu mého:
Tagemná mě k tobě táhne moc,
Prchnu s tebau do krage tam twého.
Rychle, dokad stáwá geště noci,
Láska k tobě weliké gest moci.“

„Milado, ó moge Milado!
Hoře, kdy ty žele swého zbudeš!
Laučj se, ach, srdce nerado —
Ty guž darmo na mě čekat budeš;
To wšak geště s těmi slowy pogjm,
Že i w smerti tobě wěren stogjm.“

„Osud ge ti welmi přjzniwý;
Nazpět beru wýrok tebau daný;
Wydám na tě nález nekřiwý:
Gdi, a pospěš w oslawené stany.
Ty si mužem, gakých málo w swětě,
Tobě bude sláwa w plném kwětě.“

Audy sau guž okow zproštěny,
Zproštěno ge tělo krutých sworů;
Harrach podiwem ša zmatený,
Ohlédá se po čárowném tworu.
Chce on w oči patřit djwce cizj,
Swětlo zhaslo — wšechny díwy zmizj.

Dřjwe než še slunce zasmálo
Na ty palmau okrášlené strany,
České wogsko welmi plesalo,
Neb gest přigel rytjř Harrach w stany.
Nowé počnau boge; pohan ljtý
Křesťanami na hlawu ge zbitý.

W země wegde mjr; on krásněgi
Znowa žkwěte po celé té části.
Wogska wjtězná se wracegj,
Pospjchagj w daleké swé wlasti.
Wšecko nad přjchodem gegich plesá,
Statným wjtězům wše w náruč klesá.

Gede Harrach ke swé kragině,
Na rytjře mysle neznámého;
A kdy bljžj se k swé dědině,
Widj rytjře bljž hradu swého.
„Wjtey! wjtey!“ zwolá walným hlasem,
Naplněn sa podiwem a žasem.

A guž zdwihá zhledj rytjři —
„Milada!“ wykřikne, a se chwěge.
A kdy znowa oči namjřj —
Krásná Turkyně se na něg směge.
„Milado! ty krásná duše moge!
Wěčně má! mé srdce wěčně twoge!“

Hodna-li sem tebe, šťasliwý
Mládče, tuť má ruka w této době;
Osud byl mi genom přjzniwý,
Že sem wytrhla tě wrahů zlobě.
Ty si mužem, gakých málo w swětě,
Harrachu buď sláwa w plném kwětě!

Slawomjr Tomjček.

Č e ch.

Letj sokol ku Libici bjlé,
Zwěstuge on milau tamo zpráwu:
„Se pluky Čech táhne w naše krage,
Ze Srb táhne, gha nás zbawit ciza.“
Radost wegde w tesknau zemi Charwat;
Sberauc sjlu po swém kragi wůkol,
Spěšj tam, kde wlna Wltawina
S wlnau Labskau počne howořiti.
Letj sokol ke Slowenům statným,
Zwěstuge on přemilau gim zpráwu:
„Se pluky Čech táhne w naše krage,
Ze Srb táhne gha nás zbawit ciza.“
I tu radost wegde we Sloweny,
Sberau wogsko po Wltawě gižné,
A spěchagj ke Chlomjnu pewnu.
Letj sokol we Lučanůw krage,
Kde swé Ohra walj spěšné wlny.
Zaletj až ku Bilině řece,
Wolá wšechněch ke Chlomjnu pewnu,
Kde Čech wšechny sjly w gednu pogj.

Běžj wrazi od Šumawy husté,
Běžj od Šumawy stádem wlků,
Kořist wětřjc běžj ke Chlomjnu.
Proti njm Slowanů táhne chrabrost,
Táhne w hustých řadách Slawů mocnost.
I zwolalo wogsko hlasem k nebi:
„Tito zde nám audy naše mořj,
Tito zde se krwj našj págj,
A wyhánj duše z našich utrob.
Do wrahů wsekeyme hněwy swoge,
Do wrahů wbodeyme hněwy kruté,
Hněw náš ať pohubj wrahy naše.“

Gasná obloha se zamračila;
Strašně zabauřily hromy w mračnách;
Hučj přjwal ze hněwného nebe,
Potoky on zedme, zedme řeky,
Ony smrt guž na wše walj krutau.
Zraky Slowanů se zamračily.
Zahřmj bauře we utrobách gegich,
Statná gegich prsa zedmau hněwy,
Wrhagj smrt w řady diwých wrahů.
Ustupugj wrazi; Slowané ge
Ženau při oswětě bledé luny.
Upěgj wrahowé žalným křikem,
Smutným hukem zahučegj lesy.
S plesným hlasem Slowané ge ženau,
Libým zwukem zazwučegj lesy.

*

„Wstaupili sau Běsi w tyto krage,
Napřed koni, stupeyte ge w zemi!“
Zwolá Čech; i ržau guž koňowé strach
Wrahům, genž ge žene wšemi kragi.
Po obloze táhne hromů bauře,
Po zemi se žene diwá bauře,
Ona w temnotě se nočnj žene,
Země drnčj, dálné hory hučj.
Utjkagj wrazi ku západu,
Spásu hledagjce w rychlém běhu.

Když noc bljžila se ku západu,
Přihnala se wogska k šumné Ohři.
„Wlny hroby waše!“ zwolá wogsko,
Zaplésage nad wjtězstwjm swogjm.
Wjtr smete pjsek do wln řeky,
Prudkým wichrem Slowané guž wháněj
Diwé wrahy we diwokau řeku.
Hučj řeka žalostiwým hlasem,
Waljc prudké, rozgařené wlny
W dalekosti gešťě žalně hučj.
Utichne wšak gako nočnj krage,
Diwau bauři pohřbjc we swém lůnu. —

„Mezj dokročily hněwy naše,
Našj zbranj cizj pohubeni,
Genž drželi bratry naše we ghu.“
Hrdě promluwil to Čech, zjrage
W nebe, kež zlatili čerwánkowé.

Pohledna on na wlast swogi, zwolal:
„Patřjm do dalekých, krásných kragů,
Patřjm w lesohusté šumné hory,
Patřjm w praudy welebného Labe,
A to wšecko zowu Wlastj našj.

Ai druhowé mogi, háge šumj,
Bohowé nám sestupugj do nich,
Ochranu nesauce wlasti našj.
Usmjwá se na obloze Wesna,
Ona sestupuge do úwalů,
Probuzugjc wánjm kwjtky ze sna.
Slyšjm walných řek slawné prauděnj,
Slyšjm, že se bohowé k nám bljžj,
A nám tyto krage zaswěcugj,
Ljbám tebe swatá moge wlasti!
Wlasti, giž nám dali wěčnj bozi!“
Padli na zem četnj zástupowé,
Ljbagjce zem, giž wlastj zwali.
Wygde slunce, a oswjtj zbory,
Zbory, ljbagjcj swatau zemi.

Wstana Čech, ke swogim gest promluwil:
„Bohowé nám dali tyto země,
Naše třeba gim se podobati.
Co napsali sau naši otcowé,
To gest w našich deskách prawodatných,
A to gestiť, co se ljbj bohům.
Widjm, že to psáno w wašem srdci,

Widjm, že to w wašem umu psáno,
Co gest: řjdit se dlé wěčných bohů.
Přišli sme my wyswobodit bratry,
Bratry, kteřj žili we ghu cizém;
Bratrská k nim tedy slowa mluwme,
S nimi žjme weždy, gako s bratry.
Zlj sau lidé, genž se nemilugj,
Wše si záwiděgj, gako wrazi.
Spolně tedy gako bratři měgmež
Dary, co nám dali wěčni bozi.“

Přestal Čech, a hlasem we oblakách
Zwolal národ na Čechowa slowa:
„Bratři sauce, w gedno budem mjti
Tyto krage, genžto wěčně kwětauc,
Wlastj budau Českau wěčně slauti!“

S. Tomjček.

Půwod a gméno Bogů, Morawanů a Čechů.

Nenjť národa na swětě, genžby měl začátek děgopisu swého na něčem giném založený, nežli na powěstech takowých, w nichžto prawdu od smyšlenek rozeznati, skoro gesti nemožno. Poněwadž ale nižádná powěst takowá nikdy nenj prawdy zcela prázná, tudy každý, i méně i wjce wzdělaný člowěk, rád se doptáwá po půwodu národa swého tak daleko, pokud stopy, ač i dosti temné, taužebnosti geho se ukazugau.

My že Čechowé se gmenugeme, a s Morawany a hořegšjmi Uhry, neybližšjmi bratry nassimi, ku kmenu slowanskému, ku kterémuž i Rusowé, Poláci, Iljurowé s ginými menššjmi pro národy se hlásegj, gistě náležjme, to snad aspoň za nassich dnů nižádnému wzdělaněgššjmu Europčanu neznámo guž nebude. Kdy ale předkowé nassi Čechy se nazjwati začali, toť dosud nenj lépe rozhodnuto, nežli otázka ta, odkud wlastně předkowé nassi do země nám zůstawené, se dostali. A zlásstě w gazyku nassem sotwa powědjno, co se o wěci této smeyssli, ačkoli by kragané nassi dosti rádi cosi takowého četli. Hágkowa kronyka gest až dosud neyzamilowaněgšši knihau li-

du Českého, a tam hned na začátku se udáwá, že Čech a Lech bratřj, asi se ssesti sty lidu do země bogemské (bogohemské, tak se tenkráte česká země nazjwala) z Charwatska t. g. přes Dunag přissli, a zponenáhla gi osadili. To samé pisse Mateg Měchowský, spisowatel polský, asi 20 let před Hágkem, odkud snad Hágek to wzal. Kdyby ale tito dwa spisowatelé byli gen trochu řeči slowenské si wssimli, a české a polské nářečj s nářečjmi polednjch Slowanů srownali, bylitby uznali, že se tu o giném Charwatsku mluwj. Než tu wezměme Dalemila, který o dwě stě let před těmito psal, a wyloženj Páně Kollárowo, na pomoc. (Wiz geho rozprawy o Gménách, Počátkách i Starožitnostech národu Slawského a geho kmenů. W Budjně, 1830. str. 298—299.) Pjsse pak Dalemil takto:

W Srbském jazyku jest zemje,
Jíž Charwáti jest jmje,*)

*) Srbský gazyk a charwátská země: prwnj gest genus, (gméno powssechnj) posledni species (gméno zláštnj). Serblia magna (Srbsko weliké) obsahowalo Srbsko (oboge Lužice) a dolnj Česko; Charwáti byl krag toho Srbska při horách Krakonosských. (Wiz Dobnerowu mapu w Hag. Ann. tom. II.) Z tohoto Srbského Charwátska přessel Čech do Rakownického krage ke kopci, gemuž spolu i s okoljm dal od swého národu gméno Srb, Srbský krag, kteréž latinsstj a němečtj spisowatelé psali Zrib, gako Srbia Zribia u Kosmasa. Protož Beckowský toto okolj práwě gmenuge kragina Zripská, w Poselky=

W té zemi bješe lech,*)
Jemuž jmje bješe Čech.
Ten mužobojstwa se dočini,
Pro něž swú zemi prowini.
Ten Čech jmjeješe bratrów šest,
Pro něž jmjeješe moc i čest,
A od nich mnoho čeledi,
Již jedné noci osledi;

ni kap. 3. str. 18. „Lech, knjže Kaurjmské, nemage žádného aumyslu w kaurjmsku zůstati, protože se obáwal, aby ty kraginy, totiž Zripská a Kaurjmská brzo se lidem tjm, z Chorwat posslým, nenaplnily, wyslal posly swé do kragin na wýchod slunce.“ Pozděgssj děgopisci porussili Srb, Zrib na Rzib, Rip, Zrit, Hrib. Cožby nebyli učinili, kdyby byli Dalemilowi dobře rozuměli, mluwjcjmu:

A že z té hory na zemi zrjechú,
Proto té hoře Zrib wzdéchú.

To gest: Ale že Srb, Čech a ostatnj geho spolu-Srbowé na tu zemi patřili se zaljbenjm, proto gj též swé gméno Srb dali: na znamenj, že gi chtěgj zaugati, a osadau Srbskau učiniti. Zrib tedy půwodně značilo okolj, krag, statek Srbů, w gehož prostředku se wrch nalezal: w pozděgssjch časjch zůstalo gméno Srb gen při wrchu, německy Georgenberg nazwaném; a wssak i dwě wesnice téhož gména až do dnesska se w rakownickém kragi zachowaly, totiž Srb a Srbec, u Schallera str. 173 a 167.

*) Lech i starosta znamená tolik co kmet, wládyka, lopota. Wssecka gména hodnosti, důstognosti w rozličných stupnjch.

I wybra sje se wšemi ze zemje,
Jíž Charwáti jest jmje.“

A njže opět dj:

A že jich starostě Čech dějechú,
Proň zemi Čechy wzděchú.

Přiſſel pak, gak ſtarſſj geſſtě ſpis klade (Libuſſin ſaud) přes tři řeky. Co to aſi za tři řeky ſe myſlj, neſnadno určiti; negſauli ale pauze ſmyſſleny, tuť podlé páně Kollárowa wyloženj patrno, že gſau to řeky čeſké, do Labe wtékagjcj, a mezi nimi i Labe ſamo. Přiſſel-li ale Čech, hledage ſi obydlj přjhodněgſſj, ze zláſſtnjho puzenj, nebo ſnad od ſtarſſjch této země obywatelů pozwán, aby gim od giných utiſkowaným, w neſnázech gegich pomohl: toť ſe nám zdá býti otázkau nemálo důležitau. Protož ſe dřjwe podjwati muſjme, co bylo za národ w zemi naſſj, když Čech, po němž ſme gméno zdělili, tak znamenitým ſe ſtal, že w dwanáctém ſtoletj Polané i Ruſowé o něm ſi wſſelico powjdali, gako o něgakém bůžkowi. (Wiz Kollár. Rozprawy ſtr. 297.)

Kozmas, neyſtarſſj domácj děgopiſec, (pſal latinſky na začátku 12. ſtoletj) prawj, že od potopy ſwěta nikdo před Čechy w zemi naſſj nebydlel. Kdybychom ſe ſměli domnjwati, že gménem Bohemi (tak gmenuge Čechy, nebo aſpoň prwnj obywately země naſſj) tolik chce řjci, gako kdybychom my řekli B o g i, tuť bychom mu rádi přiſwědčili, an gméno Bogů geſt neyprwněgſſj, njmž nám ſpiſowatelé řjmſſtj obywately země této oznámili. Žeby ale Čech, při-

gda okolo léta ſſeſtiſtého do země této, lidj prázuau gi byl naſſel, toť owſſem tak nehiſtorický, gakože ſem od Dunage přiſſel. Kozmas wezma latinſké od Bogů pocházegjcj gméno, (protože latinſky pſal) přeneſl ge na Čechy, a tak Bohemy (totiž Čechy) s Bogi nebo Bogemi ſmjchal. Než odpuſťme mu tuto chybu, an prawdě nepodobno nenj, že gen Slowany ſe Slowany ſmjchal, neboť ſe zdá, že nám budaucnoſt ukáže, co minuloſt před námi geſſtě doſud ſchowáwá, totiž že Bogowé gako po nich znamenitj Marcomané z národu Swewů čili Swawů poſſli, a tento že gen trochu pokažené gmeno Slawů*) má, a náſledowně, že Bogowé,

*) Miſto Svevia také Svavia (Swawia) ſe čte, a nepochybně lépe, a tudy i Swawi na mjſté Swewi. A hle práwě tam, kam Tacit a Strabo Svevy (Swawy) klade, tam nynj (ſnad od ſtarodáwna) bydlegj Slowané, kteřj wyſlowugau Swawi na mjſtě Slawi. Sauť to totiž Srbowé w Lužici, kteřj každé hrubé ł co w wyſlowugau; k. p. ſwowo, ſwodký, miwošč a t. d. na mjſté ſlowo, ſlodký (ſladký), milošč (miloſt) a t. d. U Čechů ſnad gediné, a to geſſtě cizj Wáwra na mjſtě Laura, Laurenc ſe udrželo; tedy Swewi, Swawi, Slawi. Co ſe pak dotýče Marcomanů a Maroboda, přede wſſjm powjme, že prwnj dwě ſyllaby obau ſlow, totiž Marco i Maro ſtegně čteme, powažugjce w prwnjm známku c gen za ſeſilněnj a ne za hlas k, tedy aſi gako Marromani; Maromani pak geſt pokažené Marowani čili Marowané, a toto odwedené od kořene Mar t. g.

Marcomané čili Marowané a Čechowé sau pokolenj téhož kmene, t. g. swawského čili slawského nebo slowanského. Dawid Popp, Kanownjk ingolstadský, gednage o mohylách

bud mar, od něhož mařiti, mořiti, mřjti, nebo mjar, mjr t. g. poklid, tichost, pokog, (srowney Wogmar-Wogmjr, Otomar-Otomjr, Tessemar-Těssimjr); geden tedy se gmenowal Mar, a druzj po něm (snad gemu ke cti) též Marowé; mjsto pak, kde se zdržowali, čili země, Marowa země, nebo z krátka Marowa, a každý potom tam se zdržugjcj Marowan se gmenowal. Wůdce pak gegich beze wsseho zlásstnjho gména zwán gest wod, tedy Marů-wod čili Marowod (Marobod, Marobodus), gako sjdlo gegich hlawnj Marů-bud-Marobud t. g. byt nebo bydlo, obydlj, které ale wlastnjm gménem Buběn (Bubienum) slaulo. O gménu Bogů snad ani třeba nenj zminauti, an každému Slowanu známo, co bog nebo wog znamená. Bojohemum pak, což si Němci sspatně newyložili, Bojenheim, gest po slowansku Bogů zem. W tom nás potwrzuge i Strabonowo Bujasmon, ač to u něho mjsto a ne zem znamenati má; ale Strabo gména toho chybně použil, gako chybně mjsto to do polednjch Hercinských lesů, w nichž Dunag a Regn počátek swůg magj, umjstil. Ostatně se wjce prawdě podobá, že galličtj Bogowé od nassich, a ne nassi od gallických sau possli, a že se půwodně gménem tjm nic giného neznamenalo, nežli bogowný lid národu swawského, až konečně části té, která neydále ku západu se dostala, gméno takowé co wlastnj ostalo.

čili náhrobkách u Amberku nalezených,*) a od Swewu, gak se domnjwá pozůstawených, prawj, že Bogi i Swewi od wýchodnj strany do Germanie se dostali, a že s welikým národem slowanským stegného sau půwodu, že gazyk Swewům wlastnj, ku stegnému kmenu náležel, který u giných wětwj slowanského národu, totiž wětwe ruské, polské, české, dalmatské čili iljurské, srbské, lužické a giných podobných se zachowal, a gménem slowanského gazyka se obsahuge. K tomu twrzenj prey ho wedla mimo giné, gistá podobnost Bogů se Swewy dle wypodobněnj řjmských spisowatelů Liwia a Tacita. Gak dalece toho dokázati se dá, teprw swým časem ať se rozhodne; myslјm ale, že dokud se historicky nedokáže, že Swewi, Marcomané a Bogi Slowané negsau, dotud snadné gmén gegich we Slowensku wyloženj weliké platnosti mjti bude. Gá aspoň nepochybugu, že dřjwe guž, nežli Řjmanů řeč znikla,**) Slowané w Italii a dál na západ w pole-

*) Abhandlung über einige alte Grabhügel, welche bei Amberg entdeckt wurden. Ingolstadt 1821. Wiz Krok I. 4. 1823 str. 150—151.

**) Srownagjce řeč latinskau se slowanskau, nacházjme, že latina slowanský má základ. Malým přjkladem budiž toto: sipo-sypu, sipas-sypáš, sipat-sypat, sipamus-sypáme, sipatis-sypáte, sipant-sypagút; sipasset-sypášset (wiz zastaralé Formy), sipastis-sypaste, sipabam-sypáwám, sypabas-sypáwáš, sipabat-sypáwát, sipabamus-sypáwáme, sipabatis-sypáwáte, sipabant-sypáwagút a g. m.

dnj Europě bydleli, a mám za to, že gako gedna wětew Slowanů od Černého moře po Dunagi guž za nepamětných časů až na prameny řeky této se byla rozssjřila, a až za Dunag na polednj stranu rozsáhla, ač krom Windeljků těžko udati, pod gakými gmény: tak zase druhá po Dněpru a Dněstru na sewer a k sewerozápadu se rozmáhala, až konečně pode gménem Swewů a Wendů (Winidů, Wendilů) a dále Sarmatů od Řeků a Řjmanů zaznamenány byly. Němci si owssem guž dáwno wětssj počet pronárodů těchto přiswogili, an nikoho nebylo, kdoby se byl o swé zastál. Sauž i Pomořané Němci, gak tomu Němci řjkagj, a kdož newj, že gesstě ne tak welmi tomu dáwno, co slowanským gazykem wesskrz howořili, ano djlem gesstě howořegj? — A což? wždyť i my sme Němci, an Čechie ku Germanii, kde Němci samé Německo mjti chtěgj, wždycky se počjtá! Hrozné hegno německých pjsalů snadno překřičj každého, kdo Slowanů a zlá-

Mámeť i složená slowa, která latinjci za pauhá powa žowali, gako: vestigium-weystěh, odkud investigo-nawystjhu (nawystjhnu); post-pozd (pozdě, po-sě-dě); ast-ažeť a mnohá giná, kamž i snad náležegj; sipabo-sypať-bu (budu), sipavissem-sypal-bysem a na sta giných. Naopak se to twrditi nedá, an se pauhé slowo na dwě nebo wjc nerozwádj, ale ze dwau nebo z wjce slow gedno se často skládá; genom Němci umějj dělati Wildschur z wlčury, t. g. z wlčjho kožichu. Byli tedy Slowané w Italii, a dál na západ od pradáwna, což i ména mnohých prastarých tamto mjst, o gichž půwodu se newj, dosti dokazugau; k. p. Ravena (Rowina), Tergeste (Tržisstě), **Brigantium** (Břežanec, u Němců Bregenz) a g. m.

ſſtě Čechoſlowanů ſe ugme. Než naděgeme ſe, že i naſſinci, naſtaupjce ſtopy p. p. Šafářjka, Kollára a Palackého, prawdu hiſtorickau nagdau, a giným gi ukážau, a nedopuſtěgj, aby cizj piſáci to, co předkowé gegich zbranj wzjti nemohli, neſtydatým pérem geſſtě odgjmali.

Zdá ſe tedy, že Marowané ſau tiž Bogowé gen pode změněným gménem, a že gméno Bogů ztráceti ſe počalo, když pod Marowodem wſſichni ſe ſpogili, aby nepřátelům ſwým, západnjm i polednjm, tjm ſnáze odolati mohli; a tu brzo gméno Marowanů, které ſnad guž dřjwe někteřj zadněgſſj Slowané (w Morawě?) měli, wſſeobecně ſobě zaljbili. Geſſtě potom dlauho, gak Tacitus prawj, po Marowodowi potomci z geho rodu nad Marowany panowali; ſſkoda, že nám aſpoň gména gegich nikdo nezaznamenal! —

Pozděgi pak ſe moc a ſjla Marowanů rozpadala, an čaſto giné a giné panownjky nabádánjm Řjmanů ſi bráwali. Tak guž Marowod, Řjmany oſočen, ſe ſtolce čili trůnu geſt ſwržen, a pryč ze země odebrati ſe muſel. Tu pak žiwot ſwůg u Řjmanů newěda, že u nepřátel žige, k oſmnácti letům, gak Pelcel prawj, tráwil w Raweně, koge ſe tau naděgj, že mu zaſe k panowánj pomohau. Ale Řjmané tomu welmi rádi byli, že ſilné Marowany o tak zkuſilého muže, gehož ſe nemálo báli, připrawili, gak ſe potom čaſtěgi ukázalo. Než ale geſſtě dlauho po ſmrti Marowodowě Marowané ſe Řjmany wálčili. Aſi půl třetjho ſta let po Marowodowi, a práwě tolik po narozenj Páně, přirazili Marowané až

do wlaſké země, a Římany w takowý ſtrach uwedli, že tito o celau řjſſi guž ſe báli; že ale naſſinci tito krásau a přjgemněſtj italſkau (wlaſkau) zaweſti ſe dali, a neočekáwaně od Římanů přepadnuti byli, tuť neywětſſj počet lidu ſwého ztratili, a gen málo do Bogemſka ſe gich nawrátilo. Že tjm welice zeſlábli, toť wěc patrná, nicméně wſſak geſſtě nepřeſtali proti Římanům bogowná tažení činiti. Když pak ale od cjſařů Kára a Diokleciána wjcekráte poraženi byli, tu prý ſe zticha chowali. Od toho čaſu (277) newj ſe nic o nich, až konečně okolo léta pětiſtého Gotowé a Lombardowé tuze ſe na ně tlačili, a gim welice ſſkodili, kde ſnad, Čecha ſlawného ſi powoláwſſe, znowa proti nepřátelům ſwým wſſeobecně ſe ſpogili. Aſpoň tento rek náš w ten čas ſláwu ſwau w Čechách ukázal, po němž potom negen na druhé Slowany w Bogemſké zemi, ale i na zemi ſamu gméno přeſſlo. Wýchodněgſſj pak ſtrana gméno Marowanů w Morawany obrátila.

W. Franta.

Leokadia,

čili

Oběť nepředloženého manželſtwj.

(Z Bulgarina.)

K wyſlaužilému uherſkému plukownjku Walentimu přiſſli hoſté do záměſtſkého ſjdla geho. Po obědě přihnal ſe náramný déſſť, a přjwětiwý Walenti přemlauwal nawſſtjwitely ſwé, by přenocowali u něho w domě. Hoſpodyňka ſtarala ſe o wečeři; zletilé ženſſtiny kolem ſi ſedly, wyprawowaly ſi měſtſké powěſti a rodinné powjdky; ſtařj ſe přeli o politiku a chwálili dle zwyku minulé čaſy; mladj lidé a djwky wyráželi ſe hrami. Plukownjk Walenti ſeděl bljž kamen za ſſachmatnau deſkau se ſtarým preſidentem Wulmerſem, genž hbitěgi pohybowal ſtogjcjm před ſebau koſljkem s tokaiſkým wjnem, nežli kamenami. Nagednau byl ſlyſſán ſſramot wozu a práſkánj biče. Celá ſpolečnoſt ožiwla gednjm duchem — zwědawoſtj. Plukownjk pozdwihl hlawu, a geho ruka, pohnuwſſi kamenem, oſtala ſtáti. Preſident použil toho okamženj, napil ſe wjna a obrátil hlawu ku dweřjm, o něž oči wſſech přj=

tomných opřené byly. Konečně ostruhy a ssawle zacinkaly w sjni, dweře se otewřely, a statný husarský oficjr wstaupil do pokoge; tu ostal státi, ohljžel se wůkol, a wrhnul se wobgetj plukownjka Walentiho. „Milý ugče!“ — „Drahý synowče!“ — To bylo slyšeti w prwnj minutu radostného shledánj se, a obgasnilo zahádku. Manželka plukownjkowa i Amalia, sestra přisslého oficjra pospjchaly dělit obgetj drahého hosta, an zatjm ostatnj netrpěliwě čekali na ukončenj té bezmluwné scény, aby zwěděli o druzjch a kraganech swogich, nacházegjcjch se u wogska.

Konečně sám plukownjk Walenti připomenul swému synowci, že negsau sami w pokegi, a ritmistr Ferdinand Walenti pozdrawil osobně každého ze swých někdegssjch známých, kterj geg sotwa poznati mohli. Dewět let ztráwil při wogsku, wzdálen od rodiny, a po Linevilském pokogi (w roku 1801) poprwé nawsstjwil milau swogi wlast, slawné Uhry. W tom čase mnoho se proměnilo. Školnj geho towarysi wzmužili, milowná děwčata staly sau se krásnými pannami, a krásné panny wážnými ženami, chlapci ginochy, wadnaucj krásy stařinami, a starj byli sau shrbeněgssj. Wogna a trudy takéž proměnily Ferdinanda. Wysseltě ze wlasti dewatenáctiletý ginoch, a wrátil se mužným bogownjkem. Černé wausy ssiroko se rozsstjraly po smědém geho ljci, krásná gizwa ssla přes čelo a prawau twáři, lewá ruka wisela na powázku. Řádowé Marie Teresie i swatého Leopolda nedbale upewněné w zlaté ssňůrky u geho kabátu, dokazowali, že rány se slávau sau spo-

geny. Čas do wečeře rychle proſſel w zágemných rozmluwách, a když wečeře přiſſla, wſſickni hosté s radostj wedli ſau Ferdinanda za stůl, i sám starý a hrdý presſident postaupil mu mjsta swého. J ſſťastný bogownjk, genž po wogenských trudech oddechnauti může w kole rodných a přátelů mladosti.

Když bratrská čjſſe s hustým tokaiským wjnem kolowala, prawil plukownjk Walenti Ferdinandowi: „Známe sice z nowin znamenité činy twé, přece by mně wſſak přjgemné bylo, abych od tebe zewrubnosti ſlyſſel těch udatenstwj, kterými si, milý synowče, udržel čest rodu Walentiho. Myslim, že wſſickni mogi drazj hosté rádi tebe poslechnau!“ „Prosjme ponjženě,“ prawil presſident: „gá sem předzwjdal, že z tebe bude zlý husar, kdys geſſtě w dětinstwj žil u mne w domě a znepokogowal wſſech budinských ſſkoláků, newygjmage ani mých synů. Mluw, gak si to dělal s Francauzy?“

„Moge znamenité činy sau djlo — přjležitosti,“ odpowěděl Ferdinand. „Každý Uher udělal by to na mém mjstě. Sſtěstj mi poslaužilo.“

„Si hodný, Ferdinande,“ promluwil plukownjk. „Uhrowi toliko přjležitosti třeba, by se wyznamenal.“ — „A čehož rozenému Rakuſſanu, aby se wyznamenal, wjce třeba, nežli gediné přjležitosti?“ řekl presſident Wulmers, obočj nachmauřiw. — „Gá mluwjm toliko o Uhřjch,“ prawil Ferdinand usmjwage se. „Ostatně opakugu toliko, co mluwěgj Francauzowé, naſſi nepřátelé, Rusowé — naſſi spogenci, a Wlachowé — swědkowé naſſich společných bogů.“ Ferdinand hla-

dil wausy, a wesele pohljžel po krásných djwčinách, kteréž s citem národnj hrdosti poslauchaly slowa geho.

„Ty si tentýž Ferdinand, gaký si byl we sskole," přimluwil president. Ferdinand mlčel, a president, nechtě prodlužowati sporu, uchopil se kofljku.

„Wjte o wjtězstwj obdrženém spogencemi nad Francauzi u Nowi w 1799 roku. Náš pluk nacházel se tehdáž w avantgardě s udatnými kozáky, s kterýmiž sme, gako bratřj, žiwi byli. Když sme plowagjce přeprawili se přes řeku, silné oddělenj francauské gjzdy stěsnilo nás, a chtělo obřjznauti. Uhrowé táhli na průlom hustým průčeljm, a kozáci roztraussenj bránili se kopjmi. Smáli sme se nepřjteli a hnali geg napřed, abychom očistili a zanali rowinu. Nagednau francauská kolonna rozdělila se na dwoge, a z prostřed střikli do nás kartáčemi. Řady nasse smjchaly se, a udan j husaři přissli sau wzmatek tau nenadálau přjhodau. Nasse wógsko zatjm přeplowalo, a náš nepořádek mohl mjti zlé následky. „Pozwolte mi wzjti ty čtyry nepokogné děla," řekl sem plukownjku: „wy udělegte lichau potržku w bok, gá se wrhnu do prostřed, a bůh nás podařj wjtězstwjm!" — „Buď!" prawil plukownjk. „Podey mi ruku Ferdinande, nalezámť w tobě krew mých starých druhů a towaryssů otce twého i ugce!" — „Udatný Grubius," promluwil plukownjk Walenti, on zpomněl na mne pod kartáčemi!" Ferdinand mluwil dále: „Oddělil sem se od průčelj se swau eskadronau, sebral něco roztaulaných kozáků, trauby zawzněly, rozlehlo se hurá; plu=

kowník udeřil w bok, a my se wrhnuli do prostřed na děla. Gedno wystřelenj, druhé a — děla naſſe, střelci zničeni, francauská kolonna w útěku, pole očistěno. Weliký Suwarow welel mně, abych se u něho ohlásil. Swýma rukama naděl na mne křjž sw. Leopolda, a prawil: „Nos ho čestně, bogug statně, a důwěř se w boha!"

„Ať žige ruský Hannibal, znamenitý Suwarow!" zwolal plukownjk Walenti, wstal a slawně wyprázdnil kőßljk.

„Ať žige!" zwolali wſſickni hosté, a hlučné „vivat!" rozlehlo se w pokogi. — „Wyprawug dále, rozmilý synowče! wyprawug!" řekl plukownjk, radostj sa bez sebe. „Krew moge kypj, gá mladnu při twém wyprawowánj." Ferdinand počal: „Měsjce čerwna roku 1800 bogowali sme celý den pod Marengo, zahnali Francauze z pole, myslice guž, že sme zwjtězili. Mnohé pluky naſſe wrátily se z bogiſſtě w leženj; obozy přibližowaly se k wogsku, umdlenj wogáci rozběhli se po rowinách, odpočinutj hledagjce we stjnech stromů. Přednj naſſe řada wrátila se, toliko myslivci zůstali nazpět. Francauzi ustupowali na wſſech mjstech. Nagednau se wrátili. Z prostředku pohybowala se hustá kolonna granatyrů w medwědjch čepicjch, ona se přibližowala w mlčenj, zdlauha, gako černé mračno před baurj. Před kolonnau obgjmali se dwa gezdci: to byli sám Bonaparte a přjtel geho, udatný Desſé. W okamženj rozlehl se we francauské této řadě wogenský křik: „Napřed!" oni se rychle wrhli na naſſi umdlenau pěchotu, a hnali gi před sebau. Francauské gezdectwo dowrſſilo zmatenj.

Nadarmo chtělo naſſe ſtřelectwo bystrý nátiſk nepřjtele udržeti. Francauzi křičeli: „Vive la France! vive le premiér Consul!“ a gako zaufalj wrhli ſe na zbraň a děla. Náš komandugjcj generál Melas, odpočjwal w leženj, přigjmage přánj s obdrženým wjtězſtwjm, an ho doſſla zpráwa o obnowené bogi. Přiſſeltě k wogſku, ale — toliko proto, aby byl ſwědkem naſſeho poraženj. Francauzowé wyrwali nám z rukau palmu. Diw, ne člowěk, to ten — Bonaparte.

W tom zmatku odděl enj francauſké gjzdy obklopilo dwa batalliony naſſj uherſké pěchoty bez miloſti gi wraždjc. Čtyry eskadrony naſſeho pluku přiletěly gim na pomoc, ale ku zkáze ſwé. Nepřjtel byw ſilněgſſj, rozehnal naſſe huſary, a mne s poloeſkadronau odřjznul a zagal.

Bratři, co dělat?” promluwjm k huſarům. — „Proſtlauci ſe!” wolali oni, a co krupobitj wrhli ſme ſe w nepřátelſké řady. Francauzowé byli takořka ohluſſenj naſſjm zaufalým nápadem; huſtá gegich kolonna rozdělila ſe a propuſtila nás; w době naſſj potržky uwiděl ſem francauſkého oficjra držjcjho dwě korauhwe poražené naſſj pěchoty. „Druhowé, umřeme za čeſt uherſkau!” zwolal ſem a wrhnul ſe na oficjra; gednjm rázem rozſeknul ſem mu leb na dwé, wychwátil korauhwe, a ſekage w prawo i w lewo wyſſel ſem z rukau nepřátelſkých, a přikluſal ku ſwogim. Napadla mě tenkráte zimnice a w zaraženj newěděl ſem, co ſe s mnau dálo; zdálo ſe mi, gakobych několik ſot byl doſtal, a ty ſoty byly — rány a gich bylo gedenácte. Spěchal ſem toliko, bych odwedl generálowi korauhwe a ſpadl ſem s koně bez ſebe.

Přissel sem k sobě we wogenské nemocnici. Za tři měsjce rány moge byly se zaléčily; w prwnj den wýchodu mého byl trh w Inspruku. Poručil sem podati sobě nowý plášť, a předstawte si moge podiwenj: křjž Marie Teresie wisel w sausedstwu se sw. Leopoldem. Můg wěrný slúha skrýwal přede mnau tu radost, ponechávage to až do mého pozdrawenj se. On mi podal psanj od mého přjtele plukowého adjutanta a patent. Zde sau!“ Ferdinand wyňal ze zápasu papjry a podal ge swému ugci, genž wsadiw na nos breyle, četl na hlas: „Milý přjteli! Francké meče zacházely s tebau hrubě: geden z nich zkaussel sjlu twého lbu, a bylby se skoro až do mozku zabral; některé meče chtěly se stupiti na twogich kostech, gedna toliko rána poljbila tě w leb a w twáři. Sláwa bohu, že si žiw a wěrnj twogi přátelé s radostj sau zwěděli, že si wywázl z nebezpečenstwj. Odňaté tebau korauhwe takéž klaněgj se tobě; ony wydobily tobě we Wjdni památku, kterauž ti i s patentem posjlám.“ Nynj pohledněme na patent. „Rada řádu Marie Teresie uwážiwssi předstawenj náčelnictwa, gednohlasně uzawřela, aby ritmistr Ferdinand Walenti za ochráněnj korauhwj a cti wlastenské zbraně ku kawalérům tohoto řádu připočten byl.“

„Wýborně, Ferdinande!“ prawil plukownjk, „obegmi mne. Plukownjk Grubius poznal w tobě krew mau na bogissti, a gá uznáwám tebe za kwět nassého rodu, důstogným rodiny z Tekeli i Rakoci. Přátelé, pjme na zdrawj ochránce korauhwj uherských, a cti wlastenské zbraně. — Tak stogj w

patentě." — Wssickni hosté wstali a pili na zdrawj Ferdinandowo. „Každý z nás musj poljbiti udatného husara, newylučugi ani dám," prawil president, rozweseliw se. „Sá začnu." Poljbil Ferdinanda, a podal geg w ruce sausedu; krásné i nekrásné djwky ljbaly husara, a Ferdinand zpozorowal, že gizwa geho byla předmětem gegich něžnosti a cjlem poljbenj.

„Drahá moge gizwo!" promluwil Ferdinand ťukage si na twář, „nikdá sem si nemyslil, že tě budau celowati uherské krásy! Nynj teprw sem plně nahražen za službu wlasti, wida že nasse djwky cenj udatnost, a nehnusegj se zgizweným ljcem!" — „Znamenj udatnosti neypěkněgssj okrasa muže," prawila gedna krásná djwka, zarděwssi se. Ferdinand pohledl na ni, a srdce geho tlauklo silněgi, nežli pod Marengo.

„Synowče," řekl plukownjk, „gaký smutek, že teď nenj zde mé dcery, Leokadie. Dalbych pět let swého žiwota za to, kdybys byl přigel před gegj swatbau." „Nenj má wina, ugče, že ste spěchali," odwece Ferdinand. „Leokadii nynj teprwa sedmnácte let a gest giž na druhý rok zasnaubena." — „Djwka — rychlospělý strom," promluwil president Wulmers, „čjm dřjwe padne w ruce zahradnjkowy, tjm lépe." — „Prawda, ale gakého zahradnjka," odwece Ferdinand.

„A w čem nenj hodný zeť můg, Šrekenwald?" tázal se plukownjk wážným wzhledem. „On ge bohatý," prawila panj Walentiho. „On pocházj ze staroněmecké dwornj rodiny," odwece president Wulmers. — „On ge krásný," prawila gedna zletilá teta plukownjkowa. „A gak pěkného zrostu! k tomu

tak zdwořilý a wljdný!" Ferdinand mlčel, ljce geho zakalilo se a obočj zachmaurilo.

„Widjm, že ritmistr Walenti nemiluge Šrekenwalda," promluwil presjdent, neohljžege se na to, že sem gemu přjbuzný a starý přjtel rodiny Walentiho."

„Sem wogák, a neumjm se přetwařowati," odwece Ferdinand. „My sme spolu chodili do sskoly, i na uniwersitu presburskau, a tenkráte guž byl sem zgewným geho nepřjtelem. On byl ochoten ku lhanj, a to mi negde k srdci, on ssálil spolužáky, lstil starssjch, ubližowal slabým, byl ukrutný na zwjřata....."

Plukownjk přetrhl geho řeč: „Dost, dost, synowče! nekal radosti nyněgssjho dne. Možnoli sauditi o člowěku po geho dětských letech? Pachole a muž — dwa rozdjlné předměty."
„W odnossenj k rozumu — prawda, ale w odnossenj k srdci wěřjm průpowědi: gaký w kolébce, taký i w hrobce," odwece Ferdinand. — „Se wssjm tjm, dcera má ge sstastná s njm, a kdyby děti moge nynj zde byly, sem přeswědčen, žeby si poljbil mého zetě z lásky ke swé tetě," prawil plukownjk. „Deyž bůh," odwece Ferdinand, „gen že newěřjm sstěstj swé tety takže, gako bohatstwj Šrekenwaldowu. W nassem pluku slaužj geho přjbuzný, ten mě ugistil, že dědictwj Šrekenwaldowo welmi, welmi neznačitelné gest." — „To gest dokonalá prawda," prawil presjdent, ale on si wydobil náramného bohatstwj obchodem dobytka na tureckých hranicech w sedmihradském knjžectwj." — „Newjm, a proto se nepru," odtussil Fer-

dinand. — „Kdyby si widěl geho brillianty, střjbrné a zlaté nářadj, zbraň, koně a equipage, tyby si byl, synowče, toho mjněnj, že gest dědicem tureckého sultána," prawil plukownjk, usmjwage se a wesele pohljžege po wssech. — „A wssecko to nashromáždil obchodem dobytka!" promluwila ženusska Walentiho. — „Wěřjm, že lehce nashromáždil gměnj dobytkem," prawil Ferdinand, potutelně se usmjwage. — Plukownjk, aby přetrhl tento nepřjgemný howor, wstal ze zástolu, hosté následowali za njm, a brzo rozessli se po swých ložnicech. — Druhého gitra sessli se hosté k snjdanj. Několik wozů stálo guž u schůdek, aby se nawrátili do města. Nagednau přissel slaužicj, a podaw psanj plukownjku Walentimu, prawil, že ge přinesl schwálnj posel od Štekenwalda. Černá pečeť zastrassila plukownjka, rychle prolomil gi, a pohledna we psanj, ztupěl; oči geho byly sau nepohnutelné, smrtelná bledost pokryla ljce, on stál gako hromem poražený, nehna se z mjsta. Žena geho nahlédnula do psanj. „Bože můg, dcera má umřela," zwolala, a upadla bez sebe na zem.

Obtáhnu oponau tento strassný obraz. Každý lehce může předstawiti sobě hoře rodičů nad smrtj gediné dcery, w kwětu let, na prwnjm stupni ku sstěstj. Smrt ssetřila rodičů při tom diwokém udeřenj osudu, ale žiwot gegich přeplnil se hořem a strastěmi dussewnjmi.

Žalost a pláč usadily se w domě, kde někdy weselost a radost přebýwaly. Ferdinand wyprosil se na odpustek na rok, a neopustil dobrých swých přjbuzných, kteřj pomalu zacházeli hořem a widitelně přibližowali se k hrobu. Šest měsjců pro-

běhlo od smrti Leokadie, ale Šrekenwald neohlassowal se w domě gegjch rodičů, a nedáwal o sobě nižádné wědomosti. Nad tjm pozastawowali se wssickni, i sám president Wulmers.

Gednoho dne, an plukownjk procházel se po dwoře s Ferdinandem, stará žena odětá welmi čistě, wrhnula se gemu k nohaum. „Zachraňte mě, skrýte!" prawila zagjkawě, „přinássjm wám zpráwu o wassj dceři." Plukownjk i Ferdinand we zmatku pospjssili do pokoge. Zawřeli se se ženau, a ona wyprawowala gim užasnau udalost. — My wssak začneme wyprawowat od swatby Šrekenwaldowy.

Šrekenwald, gak sme guž slyssely, dědil po otci neweliký statek w Transsilwanii na tureckých hranicech. Brzo po wystaupenj z uniwersity usadil se we wsi, začaw těžiti dobytkem, a w málo létech wydobil si ohromného bohatstwj. Každau zimu strávil we Wjdni, a wedl netoliko skwostný, ano i marnotratný žiwot.

Sypal zlatem w zadost učiněnj swé chuti, a wssickni diwili se, gak možno nashromážditi ohromného bohatstwj obchodem, při takowé wássni k mrhánj a rozpustilosti. Wedl obchod prostředkem komissionerůw, někdy i sám nawsstěwowal tržisstě, ale častěgi žil celé léto we wsi. Gezdě z Transsilwanie do Wjdně zagjžděl wždy do Budjna k přjbuznému býwalému poručnjku swému, presidentowi Wulmersowi. Zde seznámil se Šrekenwald s plukownjkem Walentim, a zamilowal se do dcery geho, Leokadie. Plukownjk Walenti mnohým byl zawázán Wulmersowi, genž swau přjmluwau gměnj

geho od konfiskacj, po bylém w Uhřjch zbauřenj, zachránil. Matka Leokadiina zaslepila se bohatstwjm Šrekenwaldowým, a patnáctiletá djwka, nepogjmagjc zawázanosti manželstwj, wyšla za muže z gediného poslušenstwj k rodičům, bez lásky a bez nenáwisti ku swému muži. Swatba tak rychle následowala za namlauwánjm, že rodiče Leokadiini času neměli, by o chowánj se a způsobu žiwota swého budaucjho zetě se zprawili, a dali wše na slowa Wulmersowa.

Šrekenwald za měsjc po swé swatbě odebral se na swůg statek. Dům geho nacházel se na wysoké skále, mezi neprůchoditelnými lesy a auwozy, půl mjle od newelké wsi, w které žili geho poddanj. Za gasného powětřj bylo widěti z oken domownjch wrchol wěže w newelikém městečku, ležjcjm na břehu Aluty. Kolem do daleka nebylo sausedů, mimoležjcj země náležely komoře. Ku Šrekenwaldowi nikdo negezdil w pohostinu z městečka. Krom toho wšak byl geho dům okrášlen welmi pěkně a pln wšemi wýmysly rozkoše. Šrekenwald okázal prwnj dni po přjgezdu ženě swé wšecky hospodářské zawedenj, kromě mysliweckého dworu, ležjcjho w auwoze půl werstwy od statku. Prosiltě Leokadii, by se nikdy nepřibližowala k tomu mjstu pro psy, kteřjby gi mohli roztrhati. W domě bylo málo obsluhy, a Leokadii byla udělena pro obsluhu a společnost stará žena, wdowa gednoho unitského kněze, žena mlčeliwá a mjrná. Tráwila dny swé w modlitbě a slzách. Ubohá wdowa měla dwa syny, z nichž starši nacházel se w počtu mysliwců Šrekenwaldowých, a mladši učil se we škole na geho počet.

Leokadie, genž byla dobré a weselé společnosti w domě swých rodičů přiwykla, měla dlauhau chwjli w nowém swém stawu. Můž geji bez přestánj odcházjwal buď na honbu, buď pro obchod. Ona žila we zwláštnjm oddělenj doma s Margaretau (tak nazjwala se wdowa kněžna), a toliko w hudbě a čtenj nacházela něgakého obweselenj. Takowým způsobem ušlo wjce roků, a tesknota usadila se w srdci Leokadiině. Muž zacházel s nj laskawě, ospal gi darami, a těšil naděgj, že gi na budaucj zimu powede k rodičům a do Wjdně. Gedjná toliko tato naděge posilňowala Leokadii w snášenj swé samoty a dlauhé chwjle.

Přišlo garo, a Šrekenwald častěgi odcházjwal z domu. Ačkoli we zwláštnjm oddělenj bydlel, pozorowala přece Leokadia, že častěgi wycházjwá w noci, a wracj se až ke switánj. Nowé hoře opanowalo gi, žárliwost usadila se w srdci.

Gedenkráte, když se Šrekenwald procházel se swau chotj w sadě, obyčegně sa weselosti, Leokadia, kteráž z prwu toliko smutnau se zdála, nagednau zalila se slzami.

Šrekenwald zbledl a upřew nepokogné pohledy na swau ženu, tázal se bázliwě: „Co to znamená? proč pláčeš? Leokadia mlčela. „Pro boha, mluw, co ge přjčinau slzj twých?" tázal se Šrekenwald. — „Nočnj twoge zdalowánj se!" odwece Leokadia. „Nočnj moge zdalowánj se!" prawil Šrekenwald, sotwa ducha popadage. „A což o tom myslјš?" — „Myslјm, že mne nemiluješ," odwece Leokadia, slzy si utjrage. Šrekenwald utišil se, a nagednau hrozně se zachechtal.

„Moge choti! Leokadio!" prawil, objmage gi: „wywrhni z hlawy wssecka pomyssleni o mé newěrnosti! Prawda, láska wywádj mne w noci z domu, ale — láska k penězům, a ne k ženským. Gá sem winen, že z lehkomyslnosti swé sem tebe o tom dřjwe nezprawil. I tak wěz, že w noci obyčegně honěgj skot a stáda koňů po weliké bucharecké silnici, tři werstwe odsud, mimo mé myslliwecké hospody, u wchodu do lesa; gedu tám w doprowázenj několik swých mysliwců naproti kupcům, abychom s nimi smlauwali. Wiz, w čem to wssecko záležj."

„Prawdali to?" tázala se Leokadia, patřjc ustawičně gemu w oči.

„A snad ti Margarita něco giného prawila?" tázal se Šrekenwald.

„Margarita mi nic nepowjdala, a nikdy sem gi nezgewila swé podezřenj. Ale prawdali, že miluges mne samu?" ptala se Leokadia.

„Dokládám se wssjm, co mi ge swatého we swětě," odwece Šrekenwald, „že sem ani na gednu ženskau nepomysslil po nassi swatbě."

Leokadia wrhla se do náručj swého muže, a docela se upokogila. Byla po několik dnj weselegssj, než obyčegně. Po progitj týhodne prawil k nj Šrekenwald, že se musj odlaučiti na několiko dnj, a možná i na několik neděl, patře na mimostogjcj, promluwil usmjwage se, že to gest posledni wýchůzka, a že nawrátiw se, bude se hotowiti na cestu k gegjm rodičům. Leokadia slzjc prowázela swého muže, a s netrpěliwostj čekala geho nawrácenj se.

Minuly dwě neděle a Šrekenwald se nenawracowal. Gednau k wečeru Leokadia w tesknotě odkryla Margaritě swé podezřenj w ohledu newěrnosti swého muže, rozmluwu gj wyprawugjc, gjž měli w zahradě. Margarita hořce se usmála; slzy wyronily se gj z očj. „On má wždy mau neskromnost w podezřenj," promluwila Margarita. Leokadia wrhla se gj na ssjgi. — „Nawrať mi pokog," prawila zagjkawě, „neweď mne k zaufalstwj, nemuč newědomostj, dobrá Margarito! řekni mi wssecko, co wjš! Ne nadarmo zpomenul muž můg na tebe w horliwosti swého osprawedlňowánj. Ty musjš cosi o tom wěděti, co přede mnau se ukrýwá."

Margarita plakala, a přitiskugjc Leokadii k srdci swému, prawila: „Co ode mne požadugeš, nessťastná? Gednjm slowem zničjm wssecky twoge naděge."

„Tedy Šrekenwald miluge ginau?" ptala se bázliwě Leokadia.

„On nemiluge žádného," odwece Margarita. „Swědomj mě trápj, a napomjná tobě prawdu odekrýti. Nessťastná Leokádio, pospěš odsud, nawrať se k rodičům, Šrekenwald oklamal tebe!"

„Oklamal!" zwolala Leokadia. „Pro boha, odkrý mně toto tagemstwj."

„Zaklni se, že mne neprozradjš, a do času mlčeti budeš," prawila Margarita.

„Klnu se!" odwece w strachu Leokadia.

„I tak wěz," prodlaužila Margarita: „že muž twůg gest — laupežnjk!"

„Laupežnjk!“ zwolala Leokadia. „Co to znamená? we gménu boha zakljnám tebe, mluw gasněgi.“

„Tak gest; Šrekenwald ge laupežnjk, wrah,“ prawila Margarita. „Tak nazwanj myslíwci — geho pomocnjci sau poběhljkowé, přestupnjci, gež před šibenicj ukrýwá, a spolu s nimi wraždj powozné na weliké silnici, zabjgj kupce, a skoro domy přepadá. Aby ukryl swé zločiny blahozdánliwým předsewzetjm, prodáwá dobytek a koně, wábj kupce s penězy do swého domu a zawražďuge nešťastné. Můg muž stal se také obětj geho podezřenj; zabil geg a zkazil mého staršjho syna, genž nynj mezi laupežnjky se nacházj. Mladšjho wychowáwá kdesi daleko, a za neymenšj neprozřetelnost s mé strany, hrozj zabiti geg. W myslíweckém domě nalezá se do třidceti laupežnjků, a kromě toho několik řemeslných židů, genž objragj se předěláwánjm nalaupených zlatých a střjbrných wěcj. Guž na šestý rok přebýwám w tomto pekle, a přiznáwám se, že ač sem měla přjležitost, wšecko to spravedlnosti oznámiti: slepá láska k dětem a strach mě od toho zadržowaly. Ty wšak nešťastná, běž, běž odtud! Gestli nechceš zahubiti sebe i mne, zachowey tagemstwj toto do přjgezdu k swým rodičům! Pak zůstaň u nich, a wygew wše, co wjš. Proto gen prodléwala sem běžet odtud, že sem daufala w pokánj swého syna; nynj ale ugištěna sem, že se guž nepolepšj. Zanechám osud geho bohu — nemohu wšak déle mlčeti. Ať trest zastjhne syna mého i mne za přestupné moge mlčenj. Sem hotowa obětowati sebe pro spásu mnohých nešťastných, na které ostřj se nůž wraha Šrekenwaldůw.“

Leokadia poslauchala s trnutjm toto wyprawowánj. Neplakalatě, aniž dala znáti něgakých znamenj slabosti. Toliko bledost gegjho ljce a křečné pohybowánj rtů oznamowaly staw gegi dusse. Leokadia mlčela něgakau chwjli; wnitřnj položenj bylo widěti na gegjm ljci. Konečně prawila: „Upokog se Margarito, gá sem ženská — Uherka wssak, a když sem w tuto strassnau minutu neumřela, budu uměť snésti tu hlubokau ránu osudnj. Důwěřug mému slowu, neprozradjm tebe. Nelzeli poslati odtud psanj k mým rodičům, aby ke mně přigeli?"

„To nenj možná," odwece Margarita; we wsi nikdo nepřigme psanj bez wědomj Šrekenwaldowa. Potřeba čekati gesstě dwa měsjce; gestli do toho času Šrekenwald nepogede s tebau k twým rodičům, potom se wyprawjm na paut do klásstera sw. Basila, ležjcjho odtud sedm mil, a dám wědomost gim o wssem. Dowoluge se mi každoročně choditi do toho klásstera, a w ten čas bráwá Šrekenwald mladssjho mého syna ze sskoly, k pogisstěnj mé mlčeliwosti. Sem wssak hotowa, obětowati wsse pro spásu twau, a swé dusse. Bůh ochránj nás."

„O! gistě, bůh ochránj nás," prawila Leokadia. „I tak musjm gesstě několik měsjců přečkati s tau networau. Budu se dělati nemocnau, abych se geho pohledům a mně nenáwiditelným laskawostem wyhnula." Leokadia položila se na postel, a nebylo gj třeba, se přetwařowati. Strassné zgewenj, myssĺénka, že gest ženau wrahowau, wzplamenila gegi krew

a rozstrogila gegj nerwy. Bylatě skutečně nemocná. Diwoká zimnice zgewila se gesstě w ten wečer.

Margarita neopausstěla nemocnau, a swým staránjm se přetrhla w několika dnech nebezpečnau nemoc. Slabost wssak následowala za násilnau zimnicj; Leokadia mdlela a wadla denně, čerwenost se ztratila, oči se zakalily, usta swadly, ona gedwa mohla se pohybowati.

Když minulo ssest neděl, wrátil se Šrekenwald, s njm přissli sau dwa moldawsstj kupci s několika služebnjky, za nimi následowaly dwa wozy, naložené zbožjm, gež kupci chtěli směniti na dobytek. Šrekenwald slyssel s žalostj zprávu o nemoci swé ženy, a spěchal k nj s na gewo dánjm autlé aučastnosti. Chladnosti gegj zprwu se diwil, připisuge to wssak gegjmu nemocnému stawu, zanechal gi, a w pokogi zabýwal se s uhoštěnjm kupců.

Nastal wečer. Leokadia mučila se zaufalstwjm, pomyslic, že nesstastnj hosté budau bez pochyby w noci zawražděni. Widauc, že ge nemůže spasiti, odhodlala se, cožby to i koli stálo, ge aspoň o nastáwagjcjm nebezpečenstwj zprawiti. Na sstěstj geden kupec, wracege se ze stodoly, kde se geho zbožj nacházelo, ssel mimo okna Leokadiina; ona geg zadržela; bogjc se ale, aby hlas gegj nebyl uslyssán od laupežnjků, napsala na spěch tusskau na kausek papjru: „Ochraňte se; dům ten naplněn laupežnjkami, wás zabjgj!" Tento ljstek zawázala w ssátek a wrhla geg oknem. Kupec zdwihna ssátek, odessel. Leokadia, nemyslje na osobnj nebezpečnost, padla na kolena, a děkowala bohu za tuto sstastnau shodu.

Zločincowé, podobně diwoké zwěři, rwaucj ſe o kořiſt, hodowali po wraždě. Dwacet lidj ſedělo o ſtůl w myſliwecém domě. Wjno ſtálo we welikých konwech, gjdel bylo hognoſt; wſſak ani hrubé žerty, ani wjno nemohly zbuditi weſelj mezi wražedlnjky. Nadarmo chtěli wjnem zaljti paměť ſwých zločinů, nadarmo wyzjwali hrubým chechtem radoſt ze ſtudeného ſrdce; na gegich zamračených ljcech, bledých od bezſennoſti a každodennjho ſtrachu z treſtu, wpečetila ſe weliká neſmělost, co předcit ſtraſſliwého oſudu. Nepořádek oděwu, rozcuchané wlaſy, nebřité brady připomjnaly obyčeg od ſpolečnoſti wzdálených lidj. Diwoké, hrubé obraty, negapné způſoby dokazowaly, že ſtráwili wětſſi djl žiwota w žalářjch, leſjch a krčmách. Diwoch pûſtin afrikánſkých oſſkliwilby ſi ſpolečnoſt tohoto wýwrhu lidſtwa. Šrekenwald měl w této čiſté ſpolečnoſti prwnj mjſto. Černá duſſe nalezá takowau ſladkoſt we ſpolečnoſti zločinſtwa a rozpuſtiloſti, gako hyena w zápachu hrobowém.

Šrekenwald ſſel do ſwětnice, a neſmekna klobauk, přibljžil ſe k ſtolu, wzal weliký ſtřjbrný žbánek s wjnem, wypil ho do dna, a uhodě njm o ſtůl prawil: „Straſſliwá noc! ztratili ſme tři chlapſké towaryſſe, pět gich raněno. Kdoby myſlil, žeby těch ſſeſt lidj moldawſkých, gež ſem do oſidel wlákal, a zardauſiti chtěl gako hluché tetřewy, ſe rwalo, co rozzteklenj wlci!" — „Twá wina, wůdce!" prawil geden laupežnjk rozpálen wjnem. „Ty chceš takořka žeřawé uhlj cizjma rukama zahrabati. Nás ženeš do bitwy, a ſám přigdeš dě=

lit se we zbožj; nenjli prawda?" — „Mlč!" zwolal Šrekenwald diwoce, chmátna po pistoli: „nebo ti roztřjsstjm hlawu."

„Hlawa má drahá," prawil opilý Jan: „sám uherský Palatin ocenil gi w pět set tolarů." Laupežnjci zachechtali se.

„Nenj dražssj tohoto nabitj," řekl Šrekenwald, ukazuge na pistoli.

„Srdce twé ge železné, wůdce, hlawa wssak má nenj kamenná," řekl Jan: „negsmeť we wěži, ne skowáni, a nedáme se rozstřelowati, gako wrabci."

„Ano, nedáme!" znělo ze wssech stran. Šrekenwald schowal pistoli w bočnj kapsu.

„Nehněweyte se, druhowé," prawil Šrekenwald: „negsem si sám žalostj swědom; mně ge ljto nasseho udatného Blutdurstka, zabitého Moldawanem."

„Čehož litowat!" řekl Jan, „on beztoho nebyl žiw na odtažek na tom swětě, utekew dwakrát od ssibenice."

„Bylo by lépe, abys ty desetkrát wisel," řekl Šrekenwald.

„My gdeme gednau cestau, wůdce," promluwil Jan. „Newjm, kdo z nás dwau dřjwe přigde k cjli!"

„Wůdce!" promluwil geden laupežnjk: „we twém domě ge zrádce. Proč nechtěli kupci po wečeři pjti wjno? Proč ussli w noci ze swých ložnic, a zawřeli se do stodoly se swými služebnjky? Nenj pochybnosti, že zprawenj byli o nebezpečenstwj, a to w zdegssjm domě, ginak nebylibyk tobě ssli. Dobře si udělal, wůdce, žes ge nepustil a weřegně ge pře=

padl. Ale takto nelze wésti řemeslo. Po druhé možná, že se to nepowede. Mezi námi ge zrádce!" — „Máš prawdu, Grippere! proto sem přissel k wám, abychom rokowali o té wěci," odpowěděl Šrekenwald. „Karle, gá mám twau matku w podezřenj."

„Nadarmo," promluwil Karel: „Máti moge dala za sseſt let důkazy swé mlčeliwosti. K tomu ge tuze ke mně a k mladssjmu bratru upautána, než aby se k tomu zaufaliwému kroku odhodlati mohla. Nikoliw; nadarmo podezřjwáš matku mau!"

„A zdali žena twá nám tento žert neudělala?" promluwil Jan.

„Čert tě nawedl k ženidlu," řekl Gripper. „Mámeli se w nassem řemesle s babami heyčkati? J gá sem měl ženu, napsal sem gi ale pas do wssech čtyr uhlů swěta, a hle, oženil sem se s kygem." Gripper, dořka to, udeřil na rukowěť swého meče. — „Gak ale mohla žena má zwěděti o nassem řemesle?" promluwil Šrekenwald.

„Gakých těžkostj!" řekl Karel. „W nassem domě gest půl tuctu židů, a to gest tolik, co tři tucty zrádců. K tomu přisslo sem we twém zde nebytj několiko cestugjcjch hudebnjků, genž se tu celý den obweselowali. Potřeba tedy skaumati." — „J wěčná památka winnému!" promluwil Jan.

„Ano, wěčná památka, wěčná památka!" křičeli laupežnjci. Šrekenwald wyssel z pokoge, nepromluwiw ani slowa.

„Wasse wůle, bratři," řekl Jan. „Mně wssak neni podlé mysle wůdce náš. On gako chytrá lisska wyhljdne si kořist, sstwe nás gako psy, a sám wleze do djry. Geř prawda, že ge bázliwý co zagjc, a zamilowán co kočka! Gaké práwo má on na polowičku wsselikė kořisti? Čert mě wezmi, gestli nágem tohoto bytu stogj za to, co my pro něho děláme. W každém daupěti žili bychom weselegi a swobodněgi. Proč se wypjná před námi? Práwo honby s sebau přináffi, že mohu wiseti w řádě s tjm pyssným faunau!"

„Přestaň, bratře!" řekl Karel. „Wjno točj twým gazykem, gako mlýnským kolem. Čas ge spat, druzi, brzo nastane den. Na kom řád, gdi na směnu stráže!"

Laupežnjci motagjce se, rozessli se po swých posteljch, a neswleknauce se, lehli na odpočinutj.

* * *

Ráno wessel Šrekenwald do pokoge swé ženy. Leokadia ležela w posteli, ljcem obrácena ke stěně, a neproměnila swého položenj. „Zdráwa-li si, Leokadio?" tázal se Šrekenwald. — „Nezdráwa." „Pokogně si stráwila noc?" „Nepokogně." „Tys nespala?" „Nespala." „Slyssela si střjleti?" „Slyssela." „Wjš co to znamená?" „Což ge mně po tom." „Mogi psowé se wztekli, a myslíwci s nauzj ge postřjleli." Leokadia mlčela. — „Pohledni na mě, Leokadio." „Swětlo ge sskodné mým očjm." „Co se to zde krege?" prawil Šrekenwald, a uchopě za ruku Leokadiu, obrátil gi k sobě. „Hleď mi do očj!" zwolal stra-

ſſliwým hlaſem. Leokadia pozdwihla očj. „Ty ſi rozum pozbyl, Šrekenwalde,“ prawila tiſſe. „Co žádáš od nemocné ženy? proč znepokogugeš mě?” — „Wjšli co ſem?” prawil Šrekenwald. „Tys můg muž!” „Přetwařowánj, ty wſſecko wjš!” Leokadia mlčela. Sſrekenwald wyſſel rychle z pokoge, a přiſſed do ſwého bytu, zawolal Margaritu.

„Přiznáwey ſe, gá wſſecko wjm!“ zařwal Sſrekenwald, namjřiw piſtolj na Margaritu, když wcházela do dweřj. Neſſťaſtná padla na kolena, a ſložjc ruce na prſa, prawila: „Zabj mě, ale ſſetři ſwé ženy!” „Ty-lis gj řekla, co ſem?” tázal ſe Sſrekenwald, zloſtj nemoha dechu popadati. Hněw a zmatek zbawily Sſrekenwalda rozumu, a Margarita z prwnjch ſlow geho zpozorowala, že gi Leokadia neprozradila. „Zdali ſſeſtiletá moge wěrnoſt mohla ſe poſſinauti bez wſſeliké k tomu přjčiny?” odwece Margarita. „Pročbych odkrýwala Leokadii ſtaw gegj? Snad pro umnoženj gegjho neſſtěſtj? Nikoliw, Sſrekenwalde, ty ſi nepomyſlil, že bych ſama draze zaplatila, aby toto neſſťaſné djtě wědělo o ſwém oſudu....” Chtěla geſſtě mluwiti, ale Sſrekenwald ſtraſſně zwolal: „Pryč z mých očj, zmige! Wſſechny wás, baby, dáwno guž bylo potřebj wypraw iti na onen ſwět!” Margarita rychle odeſſla.

Sſrekenwald chodil w zaufalſtwj welikými kroky po pokogi. „Kdo gi to řekl?” rozmeyſſlel. „J w ſkutku možná, kterýkoli wěrolomný žid, nebo cikán! A možná, že w noci widěla oknem náš bog; a možná, že z přirozené ženſkým zwědawoſti ſe ſkoro přiblj žila k bogiſſti. Proč ſem toto djlo za-

čal? — Wjce než třicet weystřelů w domě musely bez pochyby wzbudit podezřenj. Wšak buď gak buď, Leokadia musj zahynauti; nemohu swěřiti swůg osud libowolnosti ženského gazyka. K tomu mě wjce nemiluge, ona si mě ošklíwj. Hey, kdo tu!" zwolal Šrekenwald, zazwoniw silně zwonečkem. Přišel Karel, syn Margaritin. „Sedni na kůň, geď do města, a řekni pastoru, že moge žena umřela. Slyšjšli? že umřela. Wšemu konec; ona nesmj swětlo wjce widěti. Pro wáš přinášjm tuto obět."

Šrekenwald wezma čtyry laupežnjky, šel s nimi do pokoge Leakadiina. Nešťastná předzwjdala, že přišla gegj poslednj minuta. Četla modlitbu, a čekala smrtelné rány. Šrekenwald dal znamenj laupežnjkům, oni wzali postel a nesli nomocnau skrze wšecky pokoge. W gizbě wedle krčmy byly na pružinách dwéře do sklepa. Šrekenwald sešel s laupežnjky dolů. Wyčistili mjsto, kteréž se až wzadu sklepa nacházelo, postawili tam postel a Šrekenwald řekl zlostným úsměchem: „Nynj mě znáš?" „Znám, že si wrah, weywrh!" prawila Leokadia. „J tak se rozluč na wěky se swětem, ty si proň umřela!" Zawra dwéře, dal kljče do kapsy.

Na druhý den přišel pastor, a pochowal tělo gednoho ze zabitých Moldawanů, mysle, že pochowáwá ženu Šrekenwaldowu. Nepowolili mu bljžiti se k tělu za různými přjčinami. W tenže den wyprawen byl schwálnj posel k rodičům Leokadiiným.

Šrekenwald, oddáwage se hcyřenj a opjgege se wjnem, myslil zapomenauti na Leokadiu; ale obraz gegj neustále byl mu před očima. Několikráte zameyšlel gi zawraždjti, ale nigakž nemohl se odhodlati ku prolitj krwe ženy, kterau milowal, nehledě na gegj nechuť k sobě. Ani nedocházel k nj, aby gen wypudil gi z paměti a srdce, a uhnul se pronikatelným gegjm pohledům. Margarita posluhowala gj w sklepě, přinášela potrawu a prádlo. Geden starý laupežnjk sprowázel gi, a byl swědkem gegich rozmluw.

Šrekenwald wyšel se swau rotau laupežnickau do Walachie, a Karel ustanowen za zpráwce w domě. Tento mladý člowěk nebyl gešstě docela zatwrzel w zločinech. Osud Leokadiin njm pohnul. Powolil gj skoro wygjti někdy do zahrady, a zaopatřil něgaké obweselenj w gegjm nesstastném stawu. Pozdrawila se, trápenj wšak welmi pokalilo gegj krásu a zbawilo gi sil a dobrosti. Wšecka gegj potěcha byla w modlitbě a — w obraznosti. Naděge neopausstj nešťastných ku hrobowým dweřjm: toto neywětšj dobrodinj twůrce dusse nassj.

Přišel čas nedělnj, kdy Margarita byla chodjwala na paut do klássterа swatého Basila. Karel powolil máti swé wyplniti tento slib, wzaw z ostražitosti mladssjho swého bratra ze sskoly, a řekl gj, že neymenssj podezřenj s gegj strany udělá geg bratrowrahem. Margarita wyprawila se do klásstera. Tam padssi k nohám předstaweného, wyprosila u něho pomoci, aby mohla pospjssiti k plukownjku Walentimu pro wážnau přjčinu, a nehledjc na stářj swé a slabost, sstastně přissla do domu plukownjkowa.

Sſrekenwald nawrátil ſe ze ſwé ceſty s bohatau kořiſtj, s nowými laupežnjky a několika rozpuſtilci, kterýmiž myſlel zapomenauti Leokadiu. Nechtěl gi widěti, ſa ſpokogen odpowědj Karlowau, že trpěliwě ſnáſſj ſwůg oſud. „Wjšli co mjnjm s nj udělati?" prawil Sſrekenwald. „Chci gi prodati Turkům, anebo docela Algirům." „Welmi dobře uděláš," řekl Karel; „oprawdu, newložilbych ruku na toho angela." „Kde geſt ale matka twá?" otázal ſe Sſrekenwald. „Sſla dlé zwyku do kláſſtera ſw. Baſila, na ceſtě ale wymknula ſi nohu. Doſtal ſem pſanj od nj i od předſtaweného, že ſe brzo pozdrawj, a domů nawrátj." „Nerozumný, co ſi udělal?" řekl Sſrekenwald. „Což, geſtli z litoſti odkryge Leokadiin oſud?" „Gak to můžeš myſliti," odwece Karel, „mladſſj můg bratr ge zde, a matka moge wj, že žiwot geho i můg geſt na konci gegjho gazyka. Ona nás neprozradj." „Kdyby wſſak onemocněla, a zamyſlila odkrýti to we zpowědi! Nic, Karle, wezmi wůz, a geď ráno za ſwau matkau." „Dobře!"

Laupežnjci objrali ſe bezpečně rozdjlenjm kořiſti; w domě připrawowala ſe hogná wečeře, an nagednau ſe ohláſj wyzwědač Sſrekenwaldůw z měſtečka, oznamuge, že w Sabinowě očekáwá ſe uherſký Palatin, a že tam bude manéwer pohraničného wogſka. Ze wſi, náležjcj Sſrekenwaldowi, dali wěděti w ten ſamý čas, že tam přitáhl pluk pohraničných myſliwců, genž na ráno potáhne do Sabinowa. Oficjři proſili o powolenj přenocowati w hoſpodě. Sſrekenwald welel wzkázati, že ho nenj doma, a že wſſecky pokoge zamčeny ſau; po-

stal we gménu zpráwce wjno a gjdla, aby se nawssťjwenj wyhnul. Zatjm poručil mjti potřebné ostrahy, rozestawě stráže po wssech pěssinkách, wedaucjch na skálu ze wsi.

* * *

Sfrekenwald, cestau utrmácen, wjnem naplněn, byl se pohraužil w twrdý sen; silné uděřenj na dwéře geho pokoge probudilo geg ze sna. Uleknutý posadil se na posteli. Druhým uděřenjm wylomily se dwéře; heyno wogáků se wsaděnými pikami wběhlo do geho ložnice, a hnalo se přjmo k geho posteli. Při swětle hořjcjch pochodnj poznal pohraničné myslíwce. Wztáhnul ruku po pistolech, wisjcjch u hlawy geho postele, husarský wssak oficjr chopil se ho w tom okamženj za hrdlo a zwrátiw geg nazpět, zwolal: „Swažte zločince!"

Swázali ruce i nohy Sfrekenwaldowi, a hodili naň plássť; on se neprotiwil, a nepromluwil ani slowa; strach zbawil ho řeči. Bledé geho rty třásly se, mutné geho oči nepohnutě byly upřeny na husarského oficjra. Nagednau slysseli střelbu, upěnj, a Sfrekenwald gakoby se podruhé probudil ze sna. Začal trhati sebau a křičeti: „Sem, towarysfowé, násilj, chraňte, pomozte!" Husarský oficjr naměřiw pistolj k srdci geho, prawil: „Mlč weywrhu! pro tebe nenj spásy, na každý pád zahyneš!" Sfrekenwald padl rychle na kolena, a žalostně wzupěl: „Smilugte se nade mnau, nezbawugte mě žiwota!" W tom okamženj přikwapil myslíwec, a promluwil k husarskému oficjru: „Wjtězstwj, pane ritmistře; wssickni

zločincowé ſau zgjmáni a ſwázáni. Někteřj z nich wypráwili ſe na onen ſwět, aby w pekle nagjmali byty pro ſwé ſpolečnjky!" „Sláwa bohu!" zwolal huſarſký oficjr. „Znáſſli mě, potworo?" prawil, obrátě ſe k Sſrekenwaldowi. „Buď ſi kdo koli, ſlitug ſe gen nade mnau, a nezbawug mě žiwota!" úpěl Sſrekenwald. „Weyſwrhu!" prawil huſarſký oficjr; můžeſſli zbuditi litoſt, an ſám nikdy ſi takowé nepocjtil? Ty mě neznáš; ſem Ferdinand Walenti, ten ſamý, který guž w mladoſti pronáſledowal zločinnau twau duſſi. Mluw, kde geſt Leokadia?" „Tak, předzwjdal ſem, že ona bude přjčinau mého neſſtěſtj," prawil Sſrekenwald zapomena ſe a nehledě na pozornoſt přjtomných: „měl ſem gi zabiti; ze ſwého ſklepa wyzwala na mě pomſtu." „Weď mě k nj do ſklepa," zwolal ſtraſſně Ferdinand, „nebo na kauſky tě roztrhám. Rozwažte mu nohy!" Wedli Sſrekenwalda w rukau ſkrze wſſecky pokoge. Přiſſli do gizby, Sſrekenwald ſe zaſtawil, a prodléwal ukázati zdwihacj dwéře. Ferdinand obnažil meč a máchnuw na Sſrekenwalda, opakowal pohrůžku. Tu wſtaupil Sſrekenwald na pružinu, a dwéře ſe otewřely. Ferdinand ſeſſel do ſklepa s několika wogáky i se Sſrekenwaldem. „Wſſe ſkončeno," prawil, ſpuſtiw hlawu na prſa; „zde za tjm ſſatnjkem ſau kljče, a tu dwéře!" a padna na ſſatnjk, wrhl hlawau k ſtěně.

Leokadia ſlyſſela ſtřelbu ſtropnjm oknem. Myſljc, že to nowá wražda, tiſſe ſe modlila. Slyſſeci hřmot u ſwých dweřj, rychle ſkočila s poſtele, wzala na ſe oděw a se ſtrachem očekáwala ſwého loſu, za to magjc, že přiſſel čas gegj ſmrti.

Dwéře se otwjragj; Leokadia, bledá, s rozpuššténými wlasy, s pozdwiženýma rukama padla na kolena. „Leokadio, milá sestro, si oswobozena!" zwolal Ferdinand Walenti, wrhna se k nj. „Pozney mě, sem bratr twůg, Ferdinand. Rodičowé twogi sau tu we wsi. I hned ge uwidjš. Wrah twůg ge w našsjch rukau, geho rota zgjmána; bohu se ljbilo spasiti tebe!" Leokadia, gěnž s takowým duchem snášsela swého nešstěstj, nemohla snésti nenadálé radosti. Bez citu ležela w náručj swého bratra. I přenesli gi do pokoge, a položili do postele. Přigdauci k sobě, spatřila swé rodiče a dobrau Margaritu, genž slzjce, o ni starostliwi byli. Láska rodičůw óbčerstwila gegj sjlu a upokogila strašsnau gegj obraznost. „Můg oswoboditeli!" prawila Leokadia k Ferdinandu. „Ty si mi nawrátil wjce, než žiwot, tys mi rodiče nawrátil!" „Leokadio, wiz oswoboditelku swau," prawil Ferdinand, ukazuge na Margaritu. „Kdyby ona nás byla nezprawila o twém osudu, zahynulabys newyhnutelně. Neuděлal sem nic obzwlášstnjho pro tebe. Obdržewšse od Gubernatora zpráwu pohraničného wogska, aby spomohlo nám zahubiti laupežnickau rotu, spolu s otcem twým pospjchali sme sem, a bůh wydal w ruce sprawedliwosti hnusné wrahy. I matka twá nechtěla zůstati doma, a šsla za námi s Margaritau. Nynj wšse skončeno; ty si oswobozena, a musjš zapomenauti na wždy, že si byla spogena se Sškrekenwaldem. Rozmilá teto, wjš, že wěždy sem milowal prostosrdečnost, a nepřjtelem byl wšselikého prodléwánj w činech. Wyslyš mě! blesk našsj rodiny nesmj býti po-

mračen gménem Sſrekenwaldowým; tuť moge ruka a mé ſrdce: ony ſau twoge. Gak brzo ſaudnj nález ſegme s tebe gméno choti Sſrekenwaldowy, muſjš přigmauti gméno Walentiho; budu twým mužem a ochráncem twé cti!" Ferdinand udeřil na ſwůg meč. Leokadia plakala na ſrdci ſwé matky. „Práwo, Ferdinande," promluwil plukownjk Walenti, libugu ſi, že bereš ženu autokem. Zde má ruka — Leokadia bude twau ženau! Ona ſe muſj ſrownáwati s námi z láſky ke mně, z wážnoſti k tobě, a pro čeſt rodiny. Gméno Sſrekenwaldowo neſmj býti proneſſeno w domě mém. K tomu, abych prawdu řekl, takowý udatný huſar nenj ženich — ale poklad. Měg ſtrpenj, my to sgednotjme.

* * *

W láznjch Teplických čaſto ſem potkáwal na ſamogediných procházkách kráſnau ženu se ſtatným huſarſkým oficjrem. Tato ženſká byla neobyčegně bledá; gakáſi temnoſt a neſmělost byly ſau ſe rozlily po milých tazjch gegjho ljce a w očjch. Wyhýbala ſe wſſem ſpolečnoſtem a neochotně ukazowala ſe zwědawým. To byla Leokadia se ſwým mužem, Ferdinandem Walentim. Tehdáž byly dwa roky proſſly po neſſťaſtné udaloſti s nj, nemohla ſe wſſak geſſtě utěſſiti a zdrawj ſobě nawrátiti. Wyprawowali mně gegj přjběh. Hnuſný Sſrekenwald nedočkal ſe treſtu; umřel ſtrachem we ſwém žaláři. Meč ſprawedliwoſti očiſtil zemi od aučaſtnjků geho zločinſtwj. Chtěl ſem zwěděti, co ſe ſtalo s neſſťaſtnau

Margaritau. Saud sprostil gi přestupného gegiho mlčenj, swědomj wssak gi nesprostilo, we mnisském oděwu poswětila gest ostatek žiwota swého na wyprossenj milosti u boha, oplakáwagjc hanebný žiwot i smrt starssjho swého syna. Mladssjho wzal k sobě plukownjk Walenti, a založil sstěstj geho. Plukownjk brzó se opět potěssil, a byl wesel gako dřjwe. President Wulmers, newinná přjčina nesstěstj Leokadiina, nesměl se za dlauhý čas w geho domě okázati; konečně sessli se starj, a obnowili staré přátelstwj. Uslyssewsse o gakékoli swadbě w okolj, weždy opakowali djwkám i rodičům: „Nespěchegtež, nemamte se bohatstwjm. Poznegte lépe člowěka, abyste potom nelitowali: „Hle, oběť nepředloženého manželstwj.“

S. Tomjček.

Tadděáš Bulgarin.

Tento přewodem spisů swých i po ostatnj Europě známý, neynárodněgšj spisowatel ruský, gest rodem Polák, z wážné litewské rodiny pocházege. Otec i přjbuznj geho bogowali pod Kościuškem, čjm gměnj a rodinnj záležitosti gegich takowau zkázu wzaly, že se matka geho roku 1798 do Petrowa uteci musela, kdež 9 let starý Tadděáš do wychowárny kadetůw byl přigat. Brzo na to usmrtily nemoce a trápenj otce geho. W Petrowě stal se hošjk auplným Rusem, mateřčinu swau docela zapomenuw. Darowé geho ducha obrátili brzo pozornost učitelů naň, lásky, přjzně i pomoci gegich mu zjskagjce. Roku 1805 wystaupil z ústawu téhož, a weliký knjže Konstantin přigal geg do swého pluku ulánského, w němž polnj tahy nápotomnjch let podnikna, u Friedlandu řád swaté Anny třetj třjdy sobě dobyl, kteréhož dosáhnauti tehdá tak lehko nebylo. Po uzawřenj pokoge tilsitského nawrátil se Bulgarin do Petrowa, málo wšak zde pobyw, táhl do boge proti Šwédům, po gehožto skončenj z ruské služby se poděkowaw, do Waršawy se odebral, kdež dosawáde někteřj přjbuznj geho bydleli; odtad šel do Francauz, kde službu přigaw, roku 1810 wogsko we Španieljch dostihl. Co se mu tam přihodilo, a co

tam zpozorowal, obsahugj geho roku 1823 oddělené, pozděgi mezi wesskerými spisy wyssté: „Upamatowánj ze Sspaniel." Léta 1813 a 1814, sa u welikého wogska, byl na konec onoho druhého od Prussáků chycen, po mnohých ale protiwenstwjch wyměněn. Napoleonůw pád ukončil též Bulgarinůw běh wogenský. Odebral se do Warssawy, kde w polské řeči, gjž se byl we wogsku we Španieljch opět naučil, mnohé básně sepsal. Sa do Petrowa w záležitostech přjbuznjků poslán, obnowil zde staré známosti, čjmž se stalo, že se tam opět usadiw, spisowatelským pracem docela se oddal. Roku 1823 počal „sewernj archiw", co časopis wydáwati, gemuž brzo „sewernj wčela" a několik giných časopisů následowalo. Greč, mezi ginými též „historickým přehledem ruské literatury" známý, podporowal geg při tom. Téhož roku wyssel též prwnj dramatický almanach w ruské řeči od Bulgarina, nepokračowal ale w tomto podniknutj. Mensssj spisy geho, gež byl dřjwe po různu wydal, wysslly sebrané we zbjrce spisů geho, gegjžto prwnj swazek roku 1827 na swětlo wyssel. Pozdděgssj spisowé geho sau wětssjho obsahu. Prwnj ge wssezná Jwan Wyžigin, čili ruský Gil Blas, gegž roku 1829 dokonal. Načež wyssla „historia Jwanowiče Wyžigina," kteráž Bulgarinowo neynowěgssj djlo gest. Mezi oběma wyssel „falessný Demetrius" (Lže-Dmitriew) historický román. (Petrow 1830).

Boleslaw Klatowský.

N á p i s y.

Hrobnj nápis každému.

„W tom kdo že hrobě ležj?“ Polowička člo-
wěka! „Gak že?“
Ai, polowička ta tam, an duše mu zmizela.

Přecitliwá.

„Celé srdce sem mu w lásky oběť dala.“
Wyznáwá se přecitliwá Mala.
Dala-li ge wždycky, když to powěděla,
Tedy kopu exemplárů měla!

Šťastná matka.

„Tak se pak přec se mnau zaradug, mužjnku!“
„Nu, a což ge s náma?“
„Nany nenazjwá mě wjc paňmaminku,
Řjká už: Frau Máma.“

Hrob.

Cožli před hrobem i žebrák strach mjwá? —
Po zemi chodj nah, a zde se přec přikrýwá!

Chytrá Běla.

Dáti hubičky ginym nechtjc, zadané přece přigme;
Wjť Běla wýborně: přigmeli, gakby dala.

Boleslaw Klatowský.

L e t o r y.

Ú w o d.

Ukazy wsseckeré w přjrodě pozorným okem zkaussjce, brzo shledáme, že žiwotnj chod každého gednotliwého ústrogj, ku p. we kterémkoli žiwočichu, we kterékoli bylině nic giného nenj, než tatáž přjrodnj činnost, kteráž u weliké rozlehlosti a w postupu času aučinkuge, ačkoli w giné podobě čili formě; pročež gjž stařj mudrcowé a lékaři těla organická malými swěty (microcosmi) naproti welkému swětu (macrocosmos) nazjwagj, neboť ta samá fysická prawidla, dlé kterých ku p. pákau kámen pozdwihugeme, nalezáme při pohybowánj nassich audů pomocj swalů; ta samá prawidla, kteráž při baurce a hromobitj pozorugeme, nalezáme w onom nepřjgemném ssewelenj audů těla nasseho, když po nastuzenj hostečnými (reumatickými) bolestmi trápeni býwáme, an neginák než co mlunné giskry tělo nasse probleskugau.

Wědauce, že přjčinu kterékoli činnosti zoweme mocj, brzo nahljdneme, že tyto moci, k. p. tjže, přitažliwost a t. d. sau tworami nasseho rozumowánj, a w přjrodě pro sebe a odtrženě od druhých mocj nalezti se nemohau, nobrž gen we spogenj w něgakém těle widitelném, které na čas a prostoru wá-

záno geſt, ku p. w těle žiwoka, které ſwau hmotau giſté mjſto wyplňuge a žige w poſtupu čaſu. Sau wſſak w nekonečném weſmjru moci dwoge, totiž zwolné, gežto ſwobodně wolegj, co za dobré uznagj, a bezezwolné, kteréžto k činěnj gakémukoli teprw ginau mocj určeny býti muſegj, gako ſau moc tjže, přitažliwoſti, pružnoſti, neproniknutelnoſti a t. d. A tudy patrno, že w oboru mocj neſwobodných, podřjzených nemůže určitý chod a plod we ſkutečnoſt uweden býti mocj gedinau, nobrž dwěma mocma, weſpolek ſe určugjcjma a obmezugjcjma, totiž mocma p r o t i č i n n ý m a, kterážto protiwnoſt mocj ſlowe učeným zuhelnoſtněnj (polarisatio), a geſt základem wſſeho gednotliwého konánj a wznikánj w úkazech přjrodnjch.

Duſſe naſſe určiti může mozek a čiwy*) k činnoſti, k. p. ku přemýſſlowánj, ku drážděnj toho neb onoho ſwalu, a duſſe opět zprawena býwá ſwým organem: mozkem, a podřjzenými čiwami; než ona může zde gednati, gak za dobré uzná, a nepodobá ſe tedy k. p. kyſelině ſolnowodičnaté, ku které když ſodjk přigde, hned podati muſj naſſi kuchyňſkau ſůl. Duſſe býwá citem zprawena o děgech zewněgſſjch, může ale gednati ſwobodně.

*) Čiwy (nerwy) z mozku a míchy (Rükenmark) wycházegjce, ſau ſtrogowé čitu, což zwjře od roſtlin liſſj. Čiwy ſau wlákna běličká, mozkowé powahy, blankami třemi obalená, gdau ke wſſem djlům čitliwým těla, magjce na začátku i konci čitliwý okrſſlek.

Ku ztwrzenj toho, co zde rozum wypátral, třeba toliko zběžně prohlédnauti djlnu přjrody weliké. Wezměme dralnj (magnetickau) gehlu; proč ta gednjm koncem proti sewern, druhým proti gihu se otáčj, a přerussjli se tento směr, proč, bywssi pusstěna, předesslého zase nabýwá? To genom odtud pocházj, že protiwnj uhlowé země a dralné gehly se přitahugau, a podobnj se odstrkugau. Kdo nezná wlastnost mlunné hůlky, která na koncjch powrchu, genž uhly se naziwagj, se gewjc, hmoty ginomlunné přitahuge, a giné odstrkuge? Kdo nezná ono lučebnické prawidlo, že gen zásada (basis) s kyselinau se spoguge w plod třetj, nikoli wssak kyselina s kyselinau? Co wssak o každém gednotliwém chodu přjrodnjm platj, totéž musj o gednotliwém chodu žiwotnjm platiti, gelikož každé ústrogj, k. p. žiwočich, bylina, co djl a aud přjrody, nenj s to, aby se wsseobecných přjrodnjch zákonů zprostilo. Žiwot tedy gednotliwý neděge se toliko gednau mocj, gak se posud domnjwali učenj, ale wespolným aučinkowánjm d w a u sobě p r o t i w n ý c h mocj, pročež také, gakožto základowé žiwota nasseho, mocmi žiwotnjmi slowau. A skutečně pozorugeme w každé gednotliwé činnosti, která žiwotem powstala, gakési wespolné aučinkowánj sobě protiwných mocj. Powažme k. p. pohybowánj nasseho těla, které se pohybowánjm s k l j p k o w a t i n y *)

*) Pawučinná tkanina (tela cellulosa) gest neywjce w těle rozssjřena, a přispjwá zwlásstě k utwořenj wssech tělesných tworenin; za žiwota gest to pletenina autlá, natažitelná,

swalů**) a čiw děge. We sklipkowatině panuge moc sewřiwá, čili sewřiwost, kterábh tělo naſſe w neproniknutau hmotu sewřela, kdyby nepřetrženě aučinkowati mohla; powstane wſſak proti nj druhá moc, žiwotnj totiž teplo, které ze wnitřka na wenek aučinkuge, a opět rozewjrá, pročež mocj rozewřiwau, čili rozewřiwostj sluge. Šaurek, ústrog wětſſjm djlem ze sklipkowatiny složený, zimau se scwrkne, teplem ale rozſſjřj. Při pohybowánj swalů střjdá se wespolek gich sewjránj a rozewjránj; chceli člowěk ruku k sobě přilnauti, musegj se swalowé přitahugjcj sewřjti, swalowé wſſak, kteřj proti njm aučinkugj, rozewřjti. Pohybowánj čiw (nerwů) předčj giné swau hbitostj, neboť gest paprskugjcj, a tudy neyroztažliwěgſſj, tak že ani nepozorugeme žádného proběhnutj času mezi čitjm a citem, mezi wůlj a sewřenjm swalu; kdy gen chci, guž aučinkugau swalowé.

Totéž shledáme o žiwotě rostiwém. Weſſkeré aukstrogné tworenj w tělesu žiwočiſſném počjná zažjwánjm (rozlaučenjm pokrmů), by z rozlaučeného obnowenau stažliwostj w tělu bjlkowinu, wláknowinu a t. d., a z těch opět částky pewné, twrdé

bělosſedá, a budto do tworenin wcházj, anebo ge obaluge, a těla mezery wyplňuge; a že w té pletenině gakausi bjrkowatost, přjhradky, sklipky pozorugeme, nazwána gest sklipkowatina (parenchyma).

**) Swalowé (musculi) slaužegj k pohybowánj audů, kteřjž we swém spogenj a kostj přistřenj maso nebo libowina slugj, a bywſſi čiwau nebo giným drážbidlem puzeni, se scwrkugau, a tudy kost, ku které připewněni sau, za sebau táhnau.

způſobilo. Zároweň s tauto ſewřiwoſtj kráčj protiwná moc, která čáſtky pewné plawj, tekutinu w páru a w plyn proměňuge, a tudy i rozewřiwoſt panuge. Žiwot roſtiwý geſt gakáſi sgednocenoſt žiwota čitiwého (čiw), a drážditelného (ſwalů), a ſtogj na nižſſjm ſtupni, než žiwot žiwočiſſnj. Prawé wſſak moci čili ſaučinitelé žiwota žiwočiſſného geſt moc neboli činitel kladmý (+), rozewřiwý, kde wládnau čiwy, čiwſtwo (systema nervosum), a geho protiwnjk, činitel záporný (—), ſewřiwý, kde wládnau ſwaly, ſwalſtwo (systema musculare).

* * *

Tento malý úwod předeſlawſſe, lehčegi můžeme přikročiti k wyſſetřenj napřed dotčeného předmětu, totiž letor. Zwláſſtnj ráz čili charakter, gegž žiwotnj chod w gednotliwém člowěku od počátku ſwého na ſebe wezme a dlé prawidel též po celé žiwobytj zachowá, letorau nazjwáme. W obecném mluwenj řjkáme obyčegně nátura, k. p. tento člowěk ge prudké nátury, ge leniwé nátury, na mjſtě: geſt prudké letory, leniwé letory. Známo guž z počtárſtwj, že dwa ſaučinitelé k. p. Č a S, z nichž geden každý zmenſſen neb zmnožen býti může, gen čtwerau proměnu mjti mohau;

	Č	S
mohau ſe totiž buď oba zmnožiti:	+	+
anebo oba zmenſſiti . . . . :	—	—
anebo prwnj zmnožiti, druhý zmenſſiti:	+	—
anebo prwnj zmenſſiti a druhý zmnožiti:	—	+

Zde máme čtyry proměny; a wyrozumjwáme-li pod Č čiwſtwo, a pod S ſwalſtwo, takéť genom čtyry letory obdržjme, a ſice:

Letoru prudkau: $\frac{Č : S}{+ : +}$, kde obě moci neboli ſaučinitelé, gak čiwſtwo tak i ſwalſtwo zmnoženy ſau. (Temperamentum cholericum, irritabile.) Takowý člowěk geſt weliké čerſtwoſti a ſjly. Shledáme na něm 1) ſtran čiwſtwa: byſtrau dogjmawoſt dráždidel, žiwau čitliwoſt, oſtrowtip w pokauzenj, náchylnoſt k náružiwoſtem; 2) ſtran ſwalſtwa: ſilnau aučinliwoſt, hbité a mocné hýbánj ſwalů; 3) ſtran žiwota roſtiwého: mocněgſſj úſtrognau roſtiwoſt, dokonalegſſj a čerſtwěgſſj twořenj krwe, mnoho žluči, žlutočerwenau barwu pleti čili kůže, tmawý kadeřawý wlas a t. d. Náſledowně letora tato činj člowěka náchylného ke prudkým nemocem, k nemocem auprkým a zapálčiwým, ku třeſſtěnj, k činnému blabolenj, k wyhazowánj krwe a t. d. — Takowý člowěk nazjwá ſe také obyčegně prchliwec.

Letoru leniwau: $\frac{Č : S}{- : -}$, kde obě moci neboli ſaučinitelé, gak čiwſtwo tak i ſwalſtwo zmenſſeny ſau. (Temperamentum flegmaticum). Tato letora geſt letoře prudké docela naproti, prozrazugjc umenſſený ſtaw žiwotnj moci we weſſkerých úkazech, neboť nacházjme 1) z ohledu čiwſtwa nepatrnau čitelnoſt, tupoſt ſmyſlů, duſſewnj lhoſtegnoſt; 2) z ohledu ſwalſtwa: nepatrnau dráždítelnoſt, ſlabau zpětčinnoſt, pohybowánj ſwalů leniwé, umenſſenau teplotu w

w celém těle, a 3) z ohledu žiwota roſtliwého zdlauhawé a nedokonalé wytwořenj úſtrognych čáſtek, nabubřené tělo, mnoho nedotwořené bjlkowiny w krwi, obih ſlizu ſurowého, bledau pleť a t. d. Tato znamenj dáwagj nám také na ruku, že zewnitřnjm ſſkodliwým mocjm takowý člowěk méně odporowati může, pročež i přemnohými nemocemi rázu ſlabého nawſſtjwowán bywá. Nazjwá ſe také obyčegně ochablec, leniwec.

Letoru těkawau: $\frac{\check{C} : S}{+ : -}$, kde moc čiwſtwa zmnožena a moc ſwalſtwa zmenſſena geſt. (Temperamentum sanguineum). Zde panuge čiwſtwo, moc rozewřiwá, ſwalſtwo ale, moc ſewřiwá, geſt obmezená. Člowěk takowé letory zegme ſe welmi hbitě, že wſſak mu wnitřnj ſjla a ſtáloſt ſchází, opět brzo haſne. Pozorugeme 1) z ohledu čiwſtwa weliký ſtupeň wnjmawoſti, welikau čitliwoſt, hbité pohybowánj, poſwrchné přemyſſlowánj, panowánj obraznoſti nad rozumem; 2) z ohledu ſwalſtwa čerſtwoſt bez žádaucj ſjly, newčaſné umdlenj, neſtáloſt w předſewzetj; 3) z ohledu žiwota roſtiwého pozorowati geſt, připodobňowánj krmných látek hbitěgſſj, wſſak u nižſſj dokonaloſti, mnoho krwe bez wláknowiny, čjploſt a autloſt wýrobin wůbec. Letora tato činj náchylna ku auprkým, zimničnjm, člwnjm nemocem rázu welmi neſtálého. Také ſe nazjwá obyčegně neſtálec, těkawec.

Letoru ſtálau: $\frac{\check{C} : S}{- : +}$, kde moc čiwſtwa zmenſſena, a moc ſwalſtwa zmnožena geſt, (Temperamentum melancholicum), za protiwnau letoru těkawé pokládáme; zde panuge činnoſt ſwjrawá nad rozewřiwau, oznamugjc ſe

umjrněným žiwotem, nicméně stálým a silným. Tu gest widěti 1) ze strany čiwstwa wnjmawost umenssenau, přemýsslowánj pokogné, hlaubawé, stálý ráz ducha; 2) ze strany swalstwa zdlauha wznikagjcj, nicméně silné a trwanliwé swalohýbánj; 3) z ohledu žiwota rostiwého pozorugeme zdlauhawěgssj plodů wywinowánj, owssem pewných a gádrných, z čehož i silněgssj odpor wzniká proti sskodliwostem zewnitřnjm, které, gakkoli úsilně nemoc uwedsse, tjm wětssj stupeň prudkosti a stálosti působěgj. Gmenuge se zádumčiwec, obyčegně unylec, stálec.

* * *

Předkowé nassi, zwlásstě Galen uwedli také čtyry letory, ale odwodili ge dlé swého domněnj od gedné ze čtyr hlawnjch tekutin, a tudy possla pogmenowánj nynj tak obyčegná, Cholericus (žlučec), který přemnoho žluče w krwi chowá; flegmaticus (mokřec), gehožto krew mnoho wodnatých částic uzawjrala; Sanguinicus (krwec), kdež čerwenina krewowá ostatnjm předčila částkám, a konečně Melancholicus (studenec), gehožto krew množstwjm černé žluče nadána byla; pozděgssj wssak lékařská bádánj neshodnost těchto domněnek dokázala.— Tyto uwedené letory nemagj tak auzké meze, nébrž gistau ssjřku a w té wjce stupňů, aniž třeba, by gedna w druhau přecházela. Těmito letorami činowé nassj dusse owssem rozličné takořka barwitosti, ale gen barwitosti dostáwagj, a tudy owssem na rozličné cestě, přece wssak k blaženému cjli člowěčenstwu náležegicjmu člowěka wedau; d u ss e zde wede wládu, ta gen zásluhy si shromažďuge, gichž pozemská kra schopná býti nemůže, aniž tedy tělo rozsauditi může to, proti čemu duch přewrácený se sporuge.

K. Amerling.

Poznamenánj

P. P. pl. tit. Odbjratelů Čechoslawa.

W Praze.

Pan Adam Jan, studugjcj.
— Bayer Josef, studugjcj.
— Borrosch, kněhkupec w Praze.
— Brauner František, absol. jurista.
Wel. pan Breischl, farář w Dessnawě.
Pan Brož, auřednjk w Přjbrami.
— Čerwinka Wáclaw, absol. jurista.
— Chmelenský Jos. Krasoslaw, Dr. práw.
— Chudoba Wogtěch, auřednjk při stát. auctárně w Praze.
— Engsspenger, obchodnjk w dřjwj w Praze.
— Falaut Josef, magitel domu w Praze.
— Födisch, absol. jurista w Praze.
— Fischer, kněz cjrkewnj.
Panj Formánkowa, mlynářka a měsstanka w Praze.
Pan Gedlička Basil, kněz řádu sw. Benedikta w Břewnowě.
Důstogný pan Gerábek Celestin, kněz řádu sw. Benedikta w Břewnowě, doktor filos. a humanitétnj profesor.
Pan Gerábek Josef.
— Gottfried Josef, rada při stát. auctárně w Praze.
— Hadrawa Karel, kaplan w Kacowě.
— Hamrnjk Josef, posluchač lékarstwj.
— Hanka Wáclaw, bibliotekář česk. národnjho museum.
— Hawelka Mateg, posluchač práw w Praze.

Pan Hawránek, kněz řádu křižownického.
— Hawrda, ingrossista u stát. auctárny w Praze.
— Heřman František, kaplan u sw. Ducha w Praze.
— Hněwkowský, kněz cjrkewnj.
— Rytjř z Hochu, studugjcj w Praze.
— Hořenj, kaplan w Turnowě.
Welebný pan Hrbek Ignác, wyslaužilý wikář, děkan w Poljně.
Pan Jungmann Josef, prof. na akadem. gymnas. w Praze.
— Kamjnek Jan, učitel we Chřjně.
— Kerber Jan, studugjcj w Praze.
Welebný pan Klein František, farář w Auboči.
Pan Knobloch Antonjn, kněz řádu malteského.
— Kopp Štěpán, posluchač bohoslowj.
Welebný pan Kramerius Wogtěch, farář we Hrussicjch.
Pan Kronberger a Weber, kněhkupci w Praze.
— Kudrna Josef, studugjcj.
— Kurka Xawer, kněz cjrkewnj na Kladně.
— Laudil Josef, posluchač práw w Praze.
— Leman František.
— Lessancwský Wáclaw, posl. lékařstwj w Praze.
— Macháček Wogtěch, kaplan w Benessowě.
— Maloch Ignác, měssťan pražský.
— Medau K. W., kněhtlačitel a kněhkupec w Litoměřicjch.
— Milotner, kupec we Wysoké.
— Moser Wáclaw, studugjcj.
— Mrňák Josef, maljř w Praze.
— Náhlowský Jan, sskolnj pomocnjk.
Welebný pan Netrda Kilian, kněz řádu sw. Benedikta na Slowanech w Praze.
Pan Neumann, kancelista při c. k. kragském auřadě w Slaném.
— Nowák Jan, studugjcj.
— Nowák Wincenc.
— Ondrák Prokop, posluchač bohoslowj w Praze.
— Palacký František, redaktor časopisu českého museum.
— Pátek, studugjcj.

Pan Pawlowic, kaplan w Petrowicjch.
— Peyſkar Jan, aud kněhtlačitelſký.
— Petrowec Joſef, poſluchač práw w Praze.
— Plaček F., poſluchač práw w Praze.
— Procházka, měſſtan pražſký.
— Procházka Leopold, aučet wedaucj w Mezimoſtech.
— Přibil.
— Quadrát Joſef, poſluchač lékarſtwj w Praze.
Wyſoce urozený pan Adam Junoſſa Rościszewski z Rosciszewa
a na Žurowicách dlugich w Haliči.
Pan Roſulek Antonjn.
— Sámiš Joſef, poſluchač bohoſlowj w Praze.
— Schránil Joſef, měſſtan z Wrany.
— Skwor Wáclaw, ſtudugjcj.
— Spora Františſek, aktuar u kriminálu w Plzni.
— Spott Karel.
— Staňka Joſef.
— Storch Boleſlaw, praktikant u ſtát. auctárny w Praze.
— Stropnický, ſtudugjcj.
— Swoboda Joſef, ſtudugjcj.
— Swoboda Wáclaw, ſtudugjcj.
— Šembera Alois, abſol. juriſta.
— Šimunek Joſef, učitel w Paſekách.
— Štulc, ſtudugjcj w Praze.
— Thomann, kaplan w Záſmukách.
— Leopold hrabě z Thunu a Hohenſſteina.
— Wagenknecht, kaplan w Berauně.
— Waněk Norbert, auředuj u biblioteky uniwerſitétnj a
translator čeſký.
— Weſelý Františſek, ſtudugjcj.
— Wibra, nadeſtrážnjk u běloſtřelců.
— Wieſner Anton, poſluchač bohoſlowj.
— Winařický Karel, ceremonář u Geho Oſwjcenoſti knjžete
Arcibiſkupa pražſkého.
— Wocet Hynek, kněz cjrkewnj.
— Zapp Karel, ſtudugjcj.

W Hradci Králowé.

Welebný pan Bachmann Alois, wikariatnj sekretář a farář w Přepichách.

Pan Bader Jakub, kněhkupec w Mikulowě.

— Braun J. Chr., kněhkupec w Klatowech.

— Březina Martin, hudebnjk w Třebowě.

— Bürgl František, posluchač filosofie w Litomyšli.

— Čeněk Jan, kněz cjrkewnj w Hradci Králowé.

Welebný pan Černý František, farář w Jawornici.

Pan Čjžek František, kooperator w Štěpanicjch.

— Charwát, kontrolor w Zámrsku (Adersbachu).

— Chmela Josef, c. k. professor gymn. w Hradci Králowé.

— Dubenecký František, kanc. w železných hutěch u Richnowa.

— Dusil Jan, kaplan w Richnowě.

— Dwořáček, posluchač práw we Wjdni.

— Erben Karel, posluchač filosofie.

Dwogjctihodný pan Samuel z Tardy, duchownj w Rassjně.

Pan Feitek Mateg, zkaušený radnj w Litomyšli.

— Fiala Wáclaw, kupec w Hoře Kutné.

— Förster Josef, škołnj učitel we Wosenicjch.

— Gastl František, kněhkupec w Brně.

— Gindra Jakub, posluchač bohoslowj w Hradci Králowé.

— Gröger František, mlynář březhradský.

— Hák Antonjn, posl. bohosl.

— Haller František, kněhkupec w Brně.

— Hamerský, posl. filos. w Litomyšli.

— Hanke Karel, knihař w Litomyšli.

Wysoce Uroz. pan František hrabě z Harrachu, cjs. král. komornjk, Pán na Štěžerách, Sádawě, Gilemnici a t. d.

Pan Haura Wáclaw, důchodnj w Solnici.

— Hauser Josef, w Jaroměři.

— Hlawatý Josef, panský sládek w Nowých Hradech.

— Hawel, obchodnjk w sukně w Richnowě.

— Heyl Jan, knihař w Litomyšli.

Pan Hladký František, měšťan w Nowém Bydžowě.
— Holcmann Karel, školnj učitel w Lipnici.
— Jiraut Jos. Jan, měšťan, kupec, školnj dohljžitel, a otec chudých w Chrudjmi.
— Kallmünzer Eberhard, posluchač bohoslowj w Hr. Králowé.
— Kampeljk Wáclaw, posl. bohosl. w Brně.
— Kastránek František, kněhtlačitel a kněhkupec w Gičjně.
— Kaun Josef Polemjr, staršj kaplan w Lomnici.
— Komrs, důchodnj pjsař w Opočně.
— Král Josef Mirowit, kněz cjrkewnj w Branné.
— Krátký Wáclaw, kaplan we Swinčanech.
Welebný pan Krolmus Wáclaw, farář we Zwikowicjch.
Pan Laušmann František, kancelárský we Štěžerách.
— Ludwjk Jos. Mysl., zámecký kaplan w Náchodě.
— Malat J., ewangelický kazatel w Černilowě.
— Malý Josef, posluchač filosofie.
— Melchior, aktuar u královéhradeckého hrdelnjho práwa.
— Melichar, kancelárský w Bělohradě.
— Melichar František, posluchač filosofie w Litomyšli.
— Micháles František, lékař w Bystré.
— Milima Josef, w Litomyšli.
— Neděle Petr, posl. bohosl. w Hradci Králowé.
— Nowák Wáclaw, kooperator w Mladočowě.
Důstogný pan Pelikán František, konsist. rada a sekretář.
— — Pessina Wáclaw Čechorod, mnoha učených společnostj člen, austopečského okršku děkanský wládce, farář w Blučjně na Morawě.
Pan Petra Josef, posluchač filosofie.
— Pohořelý Josef, posl. bohosl. w Hradci Králowé.
— Reiner Leopold, kněhkupec w Plzni.
Panj Retigowa Dobromila, w Richnowě.
Pan Roja, kupec w Třebechowicjch.
— Semonský František, kaplan w Daššicjch.
— Slawjk Antonjn, kněz cjrkewnj w Litomyšli.
— Středa Antonjn, obchodnjk w plátně w Náchodském Kostelci.

Pan Šaurek Antonjn, mjstnj duchownj w Němcowsi.
— Šeda Josef, posluchač práw w Brně.
— Šrutka Mauric, kooperator w Opočně, kněz řádu kapuc.
Welebný pan Štětina Antonjn, farář w Metličanech.
Pan Šubert Josef, pjsař kontribučnj w Hr. Králowé.
— Šubert Wáclaw, w Budjně.
— Šwaiger Ondřeg, kněhkupec w Pressspurku.
— Traßler Adolf, kněhkupec w Opawě.
— Traßler J. G., kněhkupec w Brně.
— Traspe, posl. bohoslowj w Hradci Králowé.
— Trnka Jan, kněz cjrkewnj.
— Ulwer Antonjn, učitel w Sobssicjch.
— Weber, posluchač filos. w Litomyssli.
— Welcel Antonjn, posl. filos. w Litomyssli.
— Weselý, kupec w Richnowě.
Důstogný pan Windyš Josef H., wikariatnj sekretář, biskupský notář, národ. museum sbjragjcj člen, a farář w Nechánicjch.
Pan Zahradnjk Wáclaw, kaplan w Králowém Dwoře.
— Zdarsa Martin, kněhkupec w Buděgowicjch.
— Zednjček Josef, sirotčenský kancelista we Smiřicjch.

* * *

Proto že se gména wssechněch p. p. odbjratelů Čechoslawa nezaznamenáwala, žádá se tedy každý, který zde posud zaznamenán nenj, aby swé gméno do těchto swazků, genžto s Čechoslawem stegný magjce obsah, dle postaupnosti knjžat a králů českých po sobě následowati budau, bez posstownjch autrat zaslati si neobtěžowal.

W Praze a Hradci Králowé.

Pjsmem

JANA HOST. POSPJŠILA.

C 3

Deacidified using the Bookkeeper process.
Neutralizing agent: Magnesium Oxide
Treatment Date: Feb. 2007

PreservationTechnologies
A WORLD LEADER IN PAPER PRESERVATION
111 Thomson Park Drive
Cranberry Township, PA 16066
(724) 779-2111

WERT
BOOKBINDING
Grantville, Pa.
Jan —Feb 1987
We're Quality Bound

LIBRARY OF CONGRESS
00023808687